

DE NIEUWE ECONOMIE

..... BESTAAT AL

INSPIRATIEGIDS

Inspiratiegids Versie 1

Augustus 2025

United Economy

Deze inspiratiegids is samengesteld door de United Economy Kwartiermakers, met als doel meer zichtbaarheid geven aan de Beweging United Economy.

De inhoud mag gebruikt en gedeeld worden, zo lang dat in overeenstemming is met het doel dat wij voor ogen hebben, onder voorwaarde van bronvermelding.

www.unitedeconomy.nl

De nieuwe economie bestaat al

Voorwoord door Heidi Leenaarts, initiatiefnemer United Economy

Voor mij is dát het meest hoopgevende van deze tijd. Maar wat is dan precies die nieuwe economie en waarom geeft het hoop? Kort gezegd: ik geloof (en merk) dat we in deze nieuwe economie gelukkiger zullen zijn én beter zullen omgaan met de aarde en alles wat leeft.

Wat mij betreft het belangrijkste kenmerk van de nieuwe economie is wat er centraal staat. **Het primaire uitgangspunt is: goed zorgen voor al het leven.** Vanuit het simpele besef dat wij, mensen, per definitie afhankelijk zijn van elkaar en deel uitmaken van de natuur. We zijn inherent verbonden. Dus kunnen we ons welzijn, onze welvaart en een goed functionerende samenleving op niets anders bouwen dan dát. Natuurlijk kan economische groei bestaan in de nieuwe economie, maar het is geen doel op zich.

Maar hoe gaat het lukken om de nieuwe economie op wat anders te richten dan economische groei? Vallen we niet vanzelf terug in de patronen die we ook in de 'gewone' economie zien? Het lukt door de nieuwe economie anders in te richten. Met andere afspraken en spelregels, andere vormen van eigendom, een anders werkend geldsysteem en meer. De nieuwe economie wordt zo ingericht dat deze past bij waar wij als samenleving nú staan. Bij wat nu nodig en waardevol is. En er is natuurlijk wel wat veranderd ten opzichte van pakweg twee eeuwen geleden 😊, dus is het vrij logisch om de economie daarop af te stemmen.

Dat over de 'systeemkant', waarover verderop meer ...

Minstens even belangrijk is de 'mindsetkant': wat mensen beweegt, wat voor wereld- en mensbeeld we erop na houden. Ook daarin verschilt de nieuwe economie van de gangbare euro-gedreven economie. De dynamiek in de nieuwe economie helpt ons ontdekken wie we werkelijk zijn. We leren, inspireren en steunen elkaar. Samen op ontdekkingstocht wat 'leven in balans' betekent: in harmonie zijn met onze omgeving, met elkaar en vooral met onszelf. Om vervolgens te ontdekken dat het levensgeluk dat we zoeken, dáár te vinden is.

Wat mij zo optimistisch maakt, is dat ik de nieuwe economie dagelijks meemaak. En dat ik persoonlijk merk, en ook van anderen hoor, hoeveel voldoening en plezier dat geeft. Precies op dát punt heeft de nieuwe economie een enorme kans om aantrekkingskracht te genereren. In deze nieuwe fase van United Economy zetten we in op zichtbaarheid creëren: de ervaringen, de mensen, de bedrijven, de initiatieven en óók de afspraken en spelregels van deze nieuwe economie.

Natuurlijk hebben we het nu nog over een onderstroom. Maar dat kan veranderen. We leven in een tijd van transitie, waarin veranderingen razendsnel plaatsvinden. Dat kan allerlei kanten op gaan. Het is dus niet dat ik denk dat we geen gevolgen zullen ondervinden van onder andere de klimaatschade die al ontstaan is. Wat ik geloof is dat we als mensheid veel aanpassingsvermogen hebben, waarbij de opkomst van de nieuwe economie - gebaseerd op verbondenheid, waarden en positiviteit - ons enorm gaat helpen op de weg die voor ons ligt.

Wat is United Economy?

Leuk dat je deze inspiratiegids leest! Misschien ben je al lang bekend met, en al deelnemer aan United Economy. Maar voor het geval je ons nog niet kent, eerst een korte samenvatting.

United Economy is een landelijke coöperatie met lokale communities. Samen kunnen we zoveel meer dan alleen! We zijn een beweging van mensen en bedrijven die samenwerken aan economische systeemverandering op weg naar een duurzame toekomst.

Onze missie: Laten zien dat het kan!

We geloven dat een duurzame en rechtvaardige toekomst realistisch en haalbaar is. Sterker nog, we zijn al aan de slag! We hebben een aantal uiteenlopende concrete manieren hoe we samenwerken:

- **Bij elkaar inkopen:** een heel eenvoudige stap om te zetten én een waarmee we samen veel impact kunnen maken. Daarvoor hebben we een eigen online handelsomgeving.
- **Elkaar ontmoeten:** we maken gebruik van elkaars kennis en expertise op online en offline bijeenkomsten en events.
- **Het Kiesmerk:** een laagdrempelige manier om transparant te zijn over waar je staat met duurzaam, lokaal en sociaal ondernemerschap én wat je ambities zijn.
- **Circulaire rekening:** geld dat met een duurzame intentie is uitgegeven, blijft duurzaam. Want het circuleert tussen duurzame ondernemers.

Wil je meer weten of je [aanmelden](#)? Bezoek dan onze [website](#) of download de [infobrochure](#).

UE Kwartiermakers

Een voortrekkersrol binnen de beweging United Economy spelen de **United Economy Kwartiermakers**. Dat zijn bedrijven en organisaties die in hun branche **voorop lopen met duurzaam en sociaal ondernemerschap**. En zich **actief inzetten voor de ontwikkeling, kwaliteit en zichtbaarheid van de United Economy**. Als Kwartiermakers ontmoeten we elkaar en zijn een drijvende kracht binnen de beweging.

Wil je als koploperbedrijf **aansluiten bij de United Economy Kwartiermakers**? En je zo verbinden met de andere Kwartiermakers en samen de schouders zetten onder de beweging? [Meld je dan aan](#) voor een kennismakingsgesprek.

Hoe kan jij bijdragen?

Deel je ons enthousiasme om te laten zien dat het anders kan, dan zijn er verschillende manieren waarop je aan onze missie kunt bijdragen:

- **Spread the word:** deel je enthousiasme met anderen door erover te praten. Misschien is er één specifiek item in deze gids dat jou enorm inspireert, of doe je meerdere nieuwe inzichten op die je wil delen. Laat anderen weten waarom jij er persoonlijk zo door geïnspireerd bent; enthousiasme werkt aanstekelijk!
- **Social media:** volg ons op [Instagram](#), [Facebook](#) of [LinkedIn](#) en help ons bereik en zichtbaarheid te vergroten door onze posts te liken, een reactie achter te laten of te delen.
- **Inspiratie delen:** ken je iemand die ook geïnteresseerd is in het werken aan een duurzame toekomst? Deel dan gerust deze hele gids, zodat ze zelf inspiratie kunnen halen uit de items die hen aanspreken.

Ervaar het zelf

Sluit je aan bij United Economy en ervaar zelf de mogelijkheden van een anders werkende economie. Zowel [particulier](#) als [zakelijk](#) kan je meedoen. Je kunt een account openen op de United Economy omgeving, en eventueel aansluiten bij een [lokale community](#), als die er een in jouw regio is.

Via de United Economy omgeving kom je in contact met een breed scala aan winkels en ondernemers waar je (online) kunt inkopen, en die ook jou hier kunnen vinden. Zo versterk je (lokale) duurzame ondernemers die dezelfde idealen nastreven.

Je bent welkom in de United Economy!

Inhoudsopgave

De nieuwe economie bestaat al	3
Wat is United Economy?	5
Thema's.....	8
Erik Toenhake over een economie van respect.....	9
Wat is de rol van United Economy binnen het geheel van de nieuwe economie	11
Kwartiermaker in de spotlight: Jos Sluijsmans.....	13
Over de impact van voedsel op klimaatverandering	15
Winny van Buuren: het hele financiële systeem veranderen om de transitie ruim baan te geven....	17
Van wie is de economie?	19
Zijn steden vervuילend of zijn ze de oplossing?	20
Kwartiermaker in de spotlight: Pascal Defesche.....	21
De mens is zeer flexibel	23
Roel Schatorjé over vervulling in je day-to-day work.....	24
De klimaatimpact van cement	25
Kwartiermaker in de spotlight: Annabel Meulenveld.....	26
Is het waar dat onze economie MOET groeien?	28
Sepp Lifka over leven vanuit je hart.....	29
Kwartiermaker in de spotlight: Frank Los.....	30
Niet fijn: door te investeren in duurzaamheid, spekken we óók de oude economie.....	32
Waterbesparing.....	33
Kwartiermaker in de spotlight: Marnix Lamers	34
Josefien Kursten: mijn innerlijke kompas gebruiken.....	36
Hoe subsidies langdurig in de duurzame economie houden?.....	38
Iedereen openbaar vervoer-fan?.....	40
Kwartiermaker in de spotlight: Maarten Zeehandelaar	41
Hoe we het geldsysteem kunnen democratiseren.....	43
Leren van de natuur.....	45
Joline Jolink over de ambitie om mensen meer te laten voelen.....	47
Maakt het uit wat je motivatie is om aan duurzaamheid te doen?.....	49

Thema's

Deze inspiratiegids zit boordevol – je raadt het al – inspiratie!

Inhoudelijke teksten worden afgewisseld met persoonlijke stukken van onze deelnemers, waarin zij hun reis, motivatie, visie en ambities met je delen.

Of je nou elke dag één item leest, alleen kiest wat je aanspreekt, of de gids na openen niet meer weglegt tot je de laatste letter hebt gelezen. Inspiratie is gegarandeerd 😊

Blogs

Ontdek hoe United Economy zich inzet voor een duurzame, waardengedreven economie. In de blogs lees je op welke manier we van de oude naar een nieuwe economie kunnen werken en waarom dat zo belangrijk is.

Hoe ervaren ondernemers de nieuwe economie?

United Economy zet zich, door samenwerking, in voor de nieuwe economie die aan het ontluiken is. Maar hoe kijken de ondernemers – die het dagelijks aan den lijve ervaren – naar de nieuwe economie?

Ontmoet United Economy deelnemers

Kwartiermaker in de Spotlight

We zijn benieuwd naar de verhalen van onze United Economy Kwartiermakers. Daarom begonnen we een serie interviews met hen. *Wil je meebouwen aan een wereld waarin ondernemerschap, passie en duurzaamheid elkaar ontmoeten en versterken? Kijk dan op onze [United Economy website](#).*

Eyeopeners over duurzaamheid

Met duurzaamheid kun je het gevoel hebben, dat je niet weet waar te beginnen. Wat maakt nou echt het verschil? Hoe kun je dat weten? Vanuit het boek [Drawdown](#), samengesteld door Paul Hawken, hebben we diverse eyeopeners voor je samengevat over onderwerpen waar soms nog maar weinig richtbaarheid aan gegeven is.

Erik Toenhake over een economie van respect

Heidi Leenaarts

Als eerste de beurt aan UE-Kwartiermaker Erik Toenhake van [Aarden](#) om te vertellen hoe hij naar de nieuwe economie kijkt. Aarden is dé plek waar mooie maatkleding en een betere wereld samenkomen. Maar bij Aarden draait het niet alleen om een duurzaam product, het gaat om systeemverandering...

Erik, hoe draag je met jouw bedrijf bij aan een nieuwe economie gebaseerd op echte waarde(n)?

“Met coöperatie Aarden laten we zien dat het anders kan. Door ons te organiseren als coöperatie zijn klanten van Aarden ook de gezamenlijke investeerders geworden. Als ondernemer sta ik niet meer alleen; we zijn nu een collectief dat bouwt aan een eerlijke en duurzame mode-industrie.

Zo vormen we een praktisch voorbeeld dat laat zien dat het niet alleen om geld draait, dat aandeelhouders niet de dienst uitmaken. Samen met onze leden hebben we onze eigen kledingwinkel. Waar iedereen koopt tegen inkoopprijs en we geen winst nastreven. Eerlijk, transparant en zo duurzaam mogelijk.”

De ‘nieuwe economie’ is op veel manieren te definiëren. Hoe zou jij het onder woorden brengen?

“Voor mij gaat het om een economie van respect. Respect naar de keten waarin de producten worden gemaakt en respect naar de klanten die de producten kopen en recht hebben op goede kwaliteit. Door niet het economisch gewin maar respect op de eerste plaats te zetten, wordt het bestaande destructieve patroon doorbroken.”

Merk je dat de manier waarop onze huidige economie functioneert, jou en je idealen in de weg zit?

“Zeker. De huidige economie is gebaseerd op lage prijzen. Die lage prijzen zijn mogelijk doordat dit ergens in de keten ten koste van anderen gaat, of ten koste van het milieu. Door massaproductie, het gebruik van goedkope grondstoffen van lage kwaliteit en het uitbuiten van arbeidskrachten, kunnen wij als consument spullen kopen – en vervolgens snel weer afdanken – tegen een lage prijs. Alleen is het op de lange termijn juist een heel hoge prijs: het gaat ten koste van de generaties na ons.”

Als jij de economie anders mocht inrichten, wat zou je dan doen?

“Ik geloof niet in importheffingen, maar een prijs betalen voor de schade die iets aanricht zou wel terecht zijn. Of wellicht het hanteren van een minimumprijs, als dat makkelijker in te voeren is. Stel dat T-shirts altijd minimaal € 10,- kosten, dan gaan mensen op zoek naar een kwaliteits-shirt waar

je langer mee doet. Nu wordt kleding te gemakkelijk afgedankt. Als de prijs wat hoger is, gaat de kwaliteit omhoog én ga je bewuster met spullen om.

Ook zou ik het een goed idee vinden om een btw-voordeel te geven aan schone alternatieven, hoe lastig de beoordeling daarvan misschien ook zal zijn.”

Je bent, zoals ik dat noem, dagelijks actief in én voor de nieuwe economie. Wat brengt jou dat persoonlijk?

“Het brengt me het gevoel dat ik niet heb weggekeken. Dat ik een bijdrage heb willen leveren aan een mooiere wereld voor mijn kinderen en kleinkinderen. Ik streef daarbij naar realistisch idealisme. Want ik heb een ideaal, maar we leven nu. We hebben te maken met hoe onze economie nu functioneert. Dus ben ik me ervan bewust dat ook ik niet alles perfect kan doen, maar ik kan wel mijn bijdrage leveren.”

Welke tips heb je voor mensen die mee willen doen in de nieuwe economie?

“Ik zei altijd: ‘Begin er niet aan, want als je veel geld wilt verdienen dan moet je iets anders gaan doen.’ Dat is natuurlijk om een spiegel voor te houden, maar het is nog steeds waar. Mijn echte tip is daarom: ‘Wees een realistisch idealist, hou voor ogen hoe je impact kunt maken, wat je daarvoor nodig hebt en denk vooruit.’”

Wat is de rol van United Economy binnen het geheel van de nieuwe economie?

Heidi Leenaarts

De nieuwe economie - de economie die zich laat leiden door waarden (en niet door geld en groei) - kent veel organisaties, initiatieven en bedrijven die op hun eigen unieke manier bijdragen. United Economy is één van die organisaties. De termen 'United' en 'Economy' zijn de perfecte kapstok om te vertellen over haar specifieke rol binnen het geheel:

United: Verbinden is voor United Economy een rode draad die door alles heen loopt. Enkele voorbeelden:

- Vanuit een samenwerkingsverband van ondernemers hebben we United Economy opgericht als coöperatieve vereniging.
- Door een hechte samenwerking aan te gaan met 'lokale communities' is United Economy inmiddels uitgegroeid tot een netwerk van 600 bedrijven en 1100 particulieren.
- In het hart van United Economy is er de online handelsomgeving. Mensen en bedrijven die een positieve bijdrage aan de samenleving nastreven, kunnen elkaar daar gemakkelijk vinden om samen te werken en zaken te doen.
- United Economy gaat met steeds meer duurzame netwerken een partnerschap aan.
- De events en bijeenkomsten van United Economy worden bovenal gewaardeerd vanwege de verbondenheid en oprechte interesse in elkaar.

Economy: Dáár zit voor mij persoonlijk (en voor veel anderen met mij) de aanleiding om zo'n 8 jaar geleden het initiatief te nemen voor de oprichting van United Economy. **Want de economie zoals we die nu kennen, heeft op vele manieren geen adequaat antwoord op de uitdagingen van onze huidige samenleving** (zoals duurzaamheid, polarisatie etc.) En ... **het kán anders**. Want hoewel soms gedacht wordt dat de economie zich op een natuurlijke manier ontwikkelt en 'vrij' is, zijn er in werkelijkheid vele (ontwerp)keuzes die een economie vormen en aansturen. Een belangrijke daarvan is de werking van het geldsysteem, maar het gaat ook om eigendom, wetgeving, belastingen, schaalgrootte etc.

Dát het anders kan, dat daar wereldwijd al vele voorbeelden van zijn, is waarom **United Economy** bestaat. Leidend is daarbij het inzicht dat de ingrijpende koerswijziging die nodig is niet van bovenaf zal kúnnen komen. De enige manier is het benutten van de bottom-up-energie. En vervolgens, overal waar het kan, wel de verbinding te maken met meer overkoepelende organisaties en instanties, zoals overheden.

De betekenis van die twee termen laat mooi zien welke rol United Economy vervult binnen het geheel:

'Het op concrete en zichtbare wijze bij elkaar brengen van mensen, bedrijven en organisaties die zien dat economische systeemverandering noodzakelijk is. En daaraan mee willen doen.'

In de afgelopen jaren heeft United Economy al veel bereikt. Maar kijkend naar onze ambities en potentie, zijn we nog maar net begonnen. Het is maar goed dat we het woord United in onze naam hebben, want alleen SAMEN gaat het lukken.

(In komende blogs ga ik verder in op wat United Economy concreet realiseert. Of kijk op unitedeconomy.nl.)

Kwartiermaker in de spotlight: Jos Sluismans

Ingrid Zevallos

De systeemverandering moet op alle fronten plaatsvinden

“Geld speelt voor mij een hele beperkte rol. Maar het is wel de sleutel voor veranderingen. Ons hele systeem is erop gebouwd, dus wil je het systeem veranderen, dan zul je ook iets met dat geldsysteem moeten.” Jos heeft zich direct toen het opgestart werd al aangesloten bij de United Economy Kwartiermakers. Juist omdat hij zelf niet zo bezig is met geld, maar hij weet dat initiatiefneemster Heidi Leenaarts uit de financiële wereld komt, er verstand van heeft en integer is. Door bij te dragen aan United Economy en mee te doen met het circulaire geld, voelt hij zich verzekerd dat hij daarin goed bezig is.

Het is heel simpel, maar niet per se makkelijk

Zo doet Jos dat met wel meer dingen. Door boodschappen te doen bij biologische winkels, zit je altijd goed. Terwijl je in de gewone supermarkt heel hard je best moet doen om steeds de juiste keuze te maken. Ook heeft hij zijn auto weg gedaan. “Dit soort keuzes brengen natuurlijk ook beperkingen met zich mee. Biologische en duurzame producten zijn bijvoorbeeld vaak duurder en sommige plekken zijn zonder auto best lastig te bereiken. Maar soms kies ik er dan gewoon voor om iets wat te duur is niet te kopen – we kopen strikt genomen toch al veel dingen die we niet echt nodig hebben – of om ergens maar niet naartoe te gaan.” Dat soort nieuwe gewoontes zijn natuurlijk even wennen, maar je krijgt er ook veel voor terug. “Er zit nu veel ontevredenheid in de maatschappij omdat er zoveel keuzes zijn. Je maakt dan voor je gevoel ook vaak de verkeerde keuze en dat geeft onvrede. Dit probeer ik te vermijden door een paar principiële keuzes te maken als basis.”

Het ontstaan van Fietsdiensten.nl

Fietsdiensten.nl is eigenlijk ook uit zo'n principiële keuze ontstaan. Met werk in Utrecht vanuit woonplaats Nijmegen merkte Jos dat het hem erg ging tegenstaan om bijna nooit meer buiten te komen. Dus ging hij op zoek naar werk op fietsafstand en reed hij dagelijks de files tussen Nijmegen en Arnhem voorbij. “Dat zette me aan het denken. Mensen klagen over files terwijl er alternatieven zijn. Hoe kan je dat fietsen dan aantrekkelijker maken?” Bovendien beviel het fietsen hem zo goed, dat hij besloot daar zijn werk van te maken en een fietskoeriersdienst tussen Arnhem en Nijmegen op te zetten. Dat werd uitgebreid met andere diensten, zoals fietslessen en fietsen met mindervaliden, maar op een gegeven moment ook evenementen en debatten. Op een bepaald punt kon Jos niet alles meer combineren en heeft hij de koeriersdiensten overgedragen. Sinds 2012 organiseert hij het International Cargo Bike Festival en daarnaast wordt zijn tijd ingevuld met deelnemen aan onderzoeken, enkele gastcolleges en adviseren over de inzet van bak- en vrachtfietsen in de stadslogistiek.

Nederland als koploper?

Er is veel interesse vanuit andere landen, vooral via het Cargo Bike Festival. Zo zijn Jos en zijn partner Tom Parr vorig jaar in Rio de Janeiro uitgenodigd en heeft Jos recent een bezoek aan Taiwan gebracht. “Nederland heeft nog steeds een enorme voorsprong in het gebruik van (bak)fietsen en fietsinfrastructuur. Alleen je ziet wel dat er in andere landen heel sterk een opkomst is, terwijl in Nederland eerder wat vertraging merkbaar is.” Jos wijt dat onder andere aan een gebrek aan duidelijkheid vanuit de overheid. Zoals de zero-emissie zones die door het nieuwe kabinet ook weer even ter discussie gesteld werden.

Voor ondernemers is het dan onduidelijk waar ze aan toe zijn. “Gelukkig zijn veel mensen sowieso al met duurzaamheid bezig. Zo zie je ook veel bakfietsinitiatieven op plekken waar helemaal geen sprake is van zero-emissie zones, maar omdat mensen zien dat het werkt en heel vaak nog veel efficiënter is, zowel in financiële als in praktische zin.” Als voorbeeld noemt hij drie zelfstandige hoveniers in Nijmegen die in principe hun werk met fietsen en aanhangers doen, en samen één busje delen voor het zware werk.

Er zijn dus betrekkelijk veel bedrijven die bak- en vrachtfietsen inzetten, maar over het geheel genomen zijn we in Nederland niet zo goed georganiseerd. Het ontbreekt ons bijvoorbeeld aan een branche- of belangenorganisatie, die ze in onze directe buurlanden wel hebben. Daar wordt flink geïnvesteerd in onderzoek en productie, waardoor onze voorsprong steeds kleiner wordt. “En misschien, gelukkig maar. Wat je wel merkt is dat het in het buitenland dan erg afhangt van bijvoorbeeld welke burgemeester je hebt. Die van Parijs heeft de fiets en bijbehorende stadslogistiek hoog in de prioriteitenlijst staan en dat zet, mede door de Olympische Spelen, door ook in andere steden. Maar je kunt je afvragen wat er gebeurt in die landen als de subsidies ophouden, of een nieuwe burgemeester komt? In Nederland zijn juist de bedrijven en ondernemers de drijvende kracht. Overheidssteun zou dan de versnelling heel makkelijk kunnen inzetten.”

De fiets moet gewoon nog meer de norm worden

Heel veel dingen die we gewoon vinden zijn eigenlijk niet goed, of voor de gezondheid, of voor de biodiversiteit, of voor het milieu in zijn algemeenheid. Autogebruik is daar één van, maar toch wordt het ons voorgesteld alsof dat dé manier is om je te verplaatsen. Het zit in de cultuur, het geeft status, en het brengt vooral gemak. “Ik ervaar zelf ook de beperkingen van alleen maar fietsen en OV, persoonlijk heb ik daar niet zoveel moeite mee. Maar ik merk wel dat het een beperking is die maar heel weinig mensen zichzelf willen opleggen. Het wordt bijna niet geaccepteerd.”

En ook al prijzen wij onze fietsinfrastructuur, steden zijn nog steeds ingericht op de auto. We willen allemaal veilig kunnen fietsen (en lopen), maar maximumsnelheden worden gebaseerd op auto's en straten worden ontworpen met voldoende parkeerplekken. Steden willen minder auto's, maar gratis parkeerplekken moet je niet aankomen en bak- en vrachtfietsen moeten op de stoep geparkeerd worden.

“Eigenlijk is er heel veel ruimte in de stad. Die straten die nu vol auto’s staan, zouden ook meer (speel)tuintjes kunnen hebben. Als we willen dat bakfietsen auto’s vervangen, moeten we de ruimte daar ook op inrichten. Ik snap ook wel dat het een beetje utopisch is om op korte termijn te verwachten. Maar ook daar zullen mensen een nieuwe normaal in vinden – net als je eigen tas meenemen naar de supermarkt – en voor die enkele autoverslaafde is dat dan een harde dobber. Dat hou je toch. Maar in de basis is het gewoon een heel duidelijk uitgangspunt om het anders te gaan doen. Die systeemverandering moet op alle fronten plaatsvinden.”

Wil je meer lezen over Jos Sluijsmans en Fietsdiensten.nl? Kijk dan op zijn [website](#).

Over de impact van voedsel op klimaatverandering

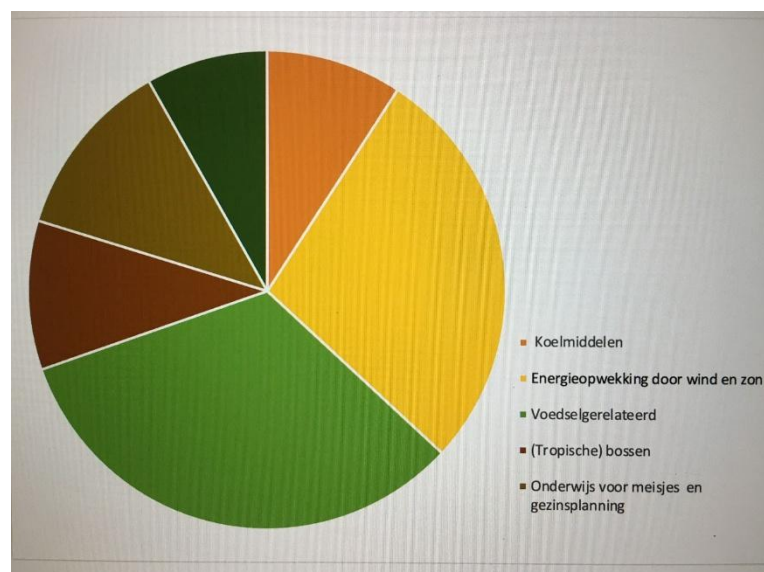
Heidi Leenaarts

Maar eerst iets meer over Drawdown. Het is niet alleen een boek, maar ook een onderzoeksproject. Met 70 wetenschappers uit 22 landen. Drawdown richt zich niet op het onderzoeken van de oorzaken van klimaatverandering, maar op de positieve impact die met uiteenlopende oplossingen te realiseren valt

Indrukwekkend vind ik de daaruit blijkende impact van ons voedsel. In het diagram heb ik alle oplossingen geclusterd naar een aantal thema's. Je ziet hoe groot de (groene) taartpunt is van voedselgerelateerde oplossingen; groter dan bijvoorbeeld energieopwekking door zon en wind samen. Bij voedsel gaat het in totaal om 17 verschillende oplossingen, waarvan twee eruit springen vanwege hun enorme impact:

- voedselverspilling tegengaan (in de hele keten) (6,7% van het totaal van de oplossingen)
- een plantenrijk dieet (6,3 % van het totaal van de oplossingen)

Belangrijk bij die laatste is dat dat niet betekent dat de hele mensheid volledig plantaardig moet gaan eten. Het gaat om een betere balans tussen dierlijk en plantaardig voedsel (passend bij de natuurlijke kringloop). Een balans die ook nog eens het beste voor onze gezondheid blijkt te zijn.

Mede daardoor vind ik het boek zo inspirerend. Het gaat echt om realistische oplossingen die vaak op vele manieren voordeel opleveren. Maar het betekent wel het veranderen van gewoontes. Én er is eenduidig beleid nodig om de oplossingen te stimuleren. Tja, en daar zijn we helaas niet zo goed in...

Maar voor mij hebben deze inzichten echt wat veranderend. In zowel m'n persoonlijk leven als in hoe ik professioneel omga met het bevorderen van duurzaamheid. En er is meer positief nieuws, want kijkend naar bijvoorbeeld het aantal (jonge) mensen dat bewuster omgaat met eten, dan is er toch echt een verandering te zien.

Kortom: kennis helpt echt, als we aan een goede toekomst willen werken!

(Verder goed om te weten mbt Drawdown: in het boek worden de 100 meest impactvolle oplossingen beoordeeld op zowel hun bijdrage om broeikasgassen naar beneden te brengen als hun financiële implicaties. (Bijna allemaal zijn ze financieel positief!) Tachtig oplossingen zijn direct inzetbaar en er wordt uitgegaan van realistisch haalbare inzet van elk van de oplossingen. De conclusie is dat als we ze alle 80 naar behoren inzetten, we in 30 jaar het punt bereiken dat de hoeveelheid broeikasgassen in de atmosfeer weer begint te dalen.

Winny van Buuren: Het hele financiële wezen veranderen om de transitie ruim baan te geven

Heidi Leenaarts

Winny en Arjen van Buuren runnen samen het bedrijf [Vrienden van Velhorst](#). Al jaren zijn zij actief als United Economy Kwartiermaker.

Winny, hoe ervaar je het ondernemen in de nieuwe economie?

“De veelzijdigheid van onze natuurinclusieve boerderij, en het hele netwerk daaromheen, vraagt dat ik mijn kwaliteiten zo goed mogelijk inzet. Ik ervaar dat als onderdeel mogen zijn van het grotere geheel. Ja, zo voelt het echt.

Het maakt me dankbaar dat ik mag en kan bijdragen om waarde toe te voegen aan het realiseren van onze missie op Landgoed Velhorst: een gezonde bodem, gezond voedsel en een gezond verdienmodel, voor nu en toekomstige generaties.

Ook gaat het over het verhogen van natuurwaarden en biodiversiteit. Onze plek vormt een aantrekkelijke omgeving voor vogels en insecten. En dan is er nog de kennisontwikkeling over nieuwe vormen van landbouw, korte ketens en nieuwe verdienmodellen; we dragen dat heel actief uit.”

Merk je dat de manier waarop onze huidige economie functioneert, jou en je idealen in de weg zit?

“Ik merk dat niet zozeer bij het realiseren van onze eigen missie, maar wel in het contact met anderen. Er zijn veel boeren die best om willen schakelen, maar waarbij dat niet lukt vanwege hoe ons huidige economie in elkaar steekt. Zoals boeren die een financiering bij een bank hebben en op contract moeten telen, waardoor ze maar net uit kosten komen.

Het hele financiële wezen zou anders ingericht moeten worden om de transitie ruim baan te geven.”

Als jij de economie anders mocht inrichten, wat zou je doen?

“Een economie op basis van gelijkwaardigheid, dat is voor mij de kern. Ik zie dan allerlei veranderingen voor me:

- Voedsel een centrale plek geven in de economie, omdat het de basis van ons bestaan is;
- Gezond en lokaal voedsel beschikbaar maken voor iedereen;
- De stimulans in de economie inbouwen om in Nederland veel meer voor eigen consumptie te produceren;
- En ik zou het ruilen van diensten en producten willen toevoegen (in aanvulling op het gebruik van geld), omdat ruilen de directe relatie met elkaar bevordert;
- Veel meer organisaties die met hun werk geen winst beogen (wel financiële gezondheid).

Met een voorbeeld wil ik het concreet maken. Niet iedereen heeft de financiële middelen om gezonde lokale producten te kopen. Als maatschappij dienen we daar een oplossing voor te creëren. In België bestaat daar een mooi voorbeeld van. Mensen die het goed kunnen gebruiken krijgen een kortingsbon waarmee ze bij lokale boeren lokale producten kunnen kopen. De overheid dekt de korting af, zodat de boeren gecompenseerd worden. Zo maak je het voor mensen met een kleine beurs mogelijk om gezond, lokaal voedsel te eten én je helpt de boeren om de transitie te maken naar een andere manier van produceren.”

Lokaal produceren komt vaak voorbij in je verhaal. Waarom is dat zo belangrijk?

“Het heeft ontzettend veel voordelen om voedsel zoveel mogelijk lokaal in te kopen. Het draagt bij aan gelijkwaardigheid en eerlijkheid, want voedsel dat uit het buitenland komt, betekent vaak dat boeren een heel schamel loon krijgen. Ook heeft het een relatie met stikstof. Want wanneer we sojabonen importeren, importeren we ook de stikstof. Dat zit zo. De soja wordt hier door dieren opgegeten en de mest blijft hier; dus terwijl we het geproduceerde voedsel (vlees en zuivel) exporteren, blijft de vrijgekomen stikstof in ons land. Dus in feite importeren we stikstof. Als je je producten, ook diervoeding, van zo dichtbij mogelijk haalt, verlaag je op veel manieren je voetprint.”

Welke tip heb je voor mensen die mee willen doen in de nieuwe economie?

“Mijn tip is: met kleine stappen kan je een grote bijdrage leveren. Cees Veerman (voormalig minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) heeft het mooi gezegd: “De hele maatschappij is verantwoordelijk voor de transitie in de landbouw”. Door lokale, gezonde producten te kopen, bevorder je je eigen gezondheid én zorg je dat boeren kunnen produceren met oog voor de natuur en de bodem. Wees blij met kleine stapjes, want daarmee komen we samen heel ver!”

Van wie is de economie?

Heidi Leenaarts

Eigendom delen is in opkomst. Denk bijvoorbeeld aan gezamenlijk eigendom bij energieopwekking zoals windmolens. Denk ook aan werknemers die tevens de eigenaren van een bedrijf zijn en aan het gemeenschappelijk bezitten van grond (community land trusts, Herenboeren etc.).

Wat je je misschien niet zo snel afvraagt, is of je ook gezamenlijk de eigenaren van de economie kunt zijn. Dat klinkt natuurlijk een beetje raar. Want de economie is toch geen bezitting? Dat klopt, maar daar is niet alles mee gezegd. Want eigendom hangt nauw samen met zeggenschap: wie de uiteindelijke besluiten nemen. Dat zie je bijvoorbeeld bij beursgenoteerde bedrijven. Als het erop aankomt dan zijn de aandeelhouders degenen die bepalen welke kant het bedrijf op gaat. Eigendom en zeggenschap hangen dus nauw samen.

Bij het uitgebreide traject dat we destijds gezamenlijk doorlopen hebben om **United Economy** op te richten, hebben we daar veel aandacht voor gehad. Verschillende opties voor de te kiezen rechtsvorm kwamen voorbij. Alle met voor- en nadelen. Maar de keuze werd ineens heel makkelijk toen de notaris zei: "Als je het democratisch op wilt zetten, kies dan voor een coöperatie!"

Nu, ruim 7,5 jaar later, blijkt dat nog steeds de perfect passende keuze te zijn. Het zit in de genen van United Economy. Dat gaat om veel meer dan leden die hun stem uitbrengen op de ledenvergadering. Het gaat om het uitgangspunt dat de economie dienend behoort te zijn aan de samenleving ... niet omgekeerd. Dat uitgangspunt wordt krachtig ondersteund doordat United Economy een coöperatieve vereniging* is. Dus dat iedereen die meedoet mede-eigenaar is.

Foto van oprichting United Economy in 2017

In de gangbare economie (hoewel niemand daar officieel de eigenaar van is) is de macht van de banken gaandeweg uit de hand gelopen. Het weer herstellen van die balans is moeilijk, zo niet onmogelijk. Met United Economy hebben we iets nieuws opgezet. En hebben we in de basis geregeld dat het een economie is én blijft waar we samen zelf over gaan.

Dat helpt nu al, en gaat in de toekomst nog veel meer helpen, om de kracht en macht te benutten die wij als mensen samen hebben!

(* Naast de coöperatie United Economy, die statutair not-for-profit is, hebben we een stichting voor het borgen van de missie.)

Zijn steden vervuilend of zijn ze de oplossing?

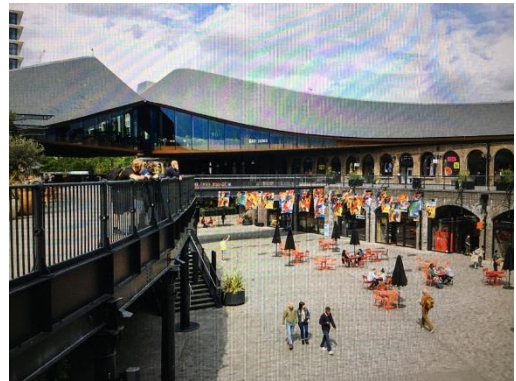
Heidi Leenaarts

Voordat ik het boek Drawdown las, ging ik er eerlijk gezegd vanuit dat steden niet goed zijn voor duurzaamheid. Maar het is eerder het tegendeel. Eigenlijk best logisch, omdat we nou eenmaal met heel veel mensen zijn.

Waar ik echt blij van wordt, is het concept van voetgangersvriendelijke steden. Een paar zeer interessante gegevens over steden/buurtten die op die manier ontworpen zijn:

- 🚶 het leidt tot 20 tot 40% minder autogebruik dan in andere steden/buurtten;
- 🚶 de kosten van voetgangersvriendelijk maken zijn slechts een fractie van de kosten van andere transportinfrastructuur;
- 🚶 als dit wereldwijd goed wordt doorgevoerd, bereiken we maar liefst 2,9 Gigaton CO2-reductie in dertig jaar tijd (het is dus niet dé oplossing voor alles, maar het helpt wel);
- 🚶 een voorwaarde is dat er veel mensen bij elkaar wonen, zodat er ruime voorzieningen mogelijk zijn;
- 🚶 het is gezond én maakt gelukkig wanneer mensen te voet 'overal' naar toe kunnen gaan vanuit hun huis.

Ik ben er op gaan letten en herken het heel duidelijk, zeker ook dat laatste. Je zou verwachten, met zoveel voordelen, dat die manier van stedenbouw nu al de nieuwe standaard zou zijn. Maar helaas lijken de meeste lokale overheden nog op een ander spoor te zitten. Zij kiezen vaak nog voor voorstedelijke bebouwing met een lage dichtheid. En dat leent zich absoluut niet voor het creëren van voetgangersvriendelijke gebieden.

Maar ik zie ook een andere beweging: innovatieve projecten waar geleerd wordt over natuurinclusief en duurzaam ontwerpen en bouwen. Drawdown spreekt over "De stad als de plek waar het milieu zich herstelt en mensen zich gezond en gelukkig voelen". Wow, laat dat eens op je inwerken ... Ik merk dat ik door dit soort inzichten steeds meer van steden ben gaan houden 🥰.

Kwartiermaker in de spotlight: Pascal Defesche

Sabine Leenaarts

Pascal Defesche: de reclamespecialist die de weg baant naar duurzaam hergebruik

Pascal Defesche is de eigenaar van GelreSign, een bedrijf dat gespecialiseerd is in reclame en visuele communicatie in de breedste zin van het woord. Hierbij kan je denken aan autobeledding, bewegwijzering voor binnen en buiten, fotowanden, lichtreclame, gevelbelettering, reclameborden en beurspresentatiematerialen.

Hoe omarmt hij duurzaamheid en welke rol speelt United Economy hierin? Wij spraken hem in een estafette interview.

“United Economy: een netwerk dat mij uitdaagde om te veranderen”

Ik kwam Heidi tegen bij “Aarden”, ongeveer 3 jaar geleden. We kletsten over duurzaamheid en United Economy. Al snel dacht ik dat ons bedrijf niet zou passen

bij het netwerk, omdat wij heel veel dingen maken die kort worden gebruikt en dan worden weggegooid. Heidi dacht er anders over. Ze zei: ‘Als er dan zoveel spullen worden gemaakt die niet goed zijn voor het milieu, dan liggen daar natuurlijk wel heel veel kansen om te verbeteren.’ Dat zette mij aan het denken. We belden later weer en we werden lid van United Economy. Eerst dacht ik dus: in die hoek moet ik het niet zoeken, want ik doe precies wat ze niet willen. Maar uiteindelijk ben ik toch overtuigd dat het anders in elkaar zit.

Milieubewust ondernemen: de recycle-reis van GelreSign

Sinds dat gesprek is er al veel veranderd binnen het bedrijf. We hebben veel gedaan om minder afval te maken. We begonnen met kijken wat we overhielden. Hoeveel plastic en papier? Kunnen we dat gaan scheiden? Eerst ging alles in dezelfde container. Toen begonnen we met het papier apart te houden. Zo dragen we bij aan een beter milieu en wordt er ook geld bespaard. Hetzelfde geldt voor heel veel polyester materialen, zoals vlaggen. We vragen klanten om deze bij ons in te leveren indien ze niet meer worden gebruikt of kapot zijn. Dat geldt ook voor spandoeken. Wij zorgen er voor dat deze materialen naar een bedrijf gaan die het recyclet. Zo zijn we continu zoekende naar de beste manier om onze materialen zo duurzaam mogelijk in te zetten. En hebben we een mooie win-win situatie: een verbetering in de relatie met de klant én met het milieu.

“80% hergebruik als we een oplossing vinden voor vinyl”

Rondom het hergebruik van materialen hebben we een belangrijke uitdaging: dat is stickermateriaal. Stickermateriaal is gemaakt van vinyl en een lijmlaag. Door de samenstelling van deze twee materialen weten we nog niet hoe we dit kunnen recyclen. Dat is jammer, want daar hebben we veel afval van. Als we die vinden, kunnen we 80% van ons afval laten hergebruiken. Als er mensen zijn die dit interview lezen en een oplossing voor het stickermateriaal hebben, dan horen we dat graag!

Los van het feit dat dit allemaal een goed gevoel geeft, draagt het ook bij aan de kosten van de afvalverwerking. Uiteindelijk besparen we kosten, omdat we minder vaak de restafvalcontainer hoeven te legen. Het is ook niet veel moeite om het afval te scheiden. Je gooit je afval gewoon in een andere bak. Er is wel een stukje extra discipline nodig om deze stap te maken.

Duurzaam en sociaal: voorbereid op de toekomst

Ik denk dat het voordelen kan opleveren om met duurzaam en sociaal ondernemerschap aan de slag te gaan. Zo zijn we klaar voor de toekomst. Bijvoorbeeld als er nieuwe richtlijnen komen. Als wij nu al veranderingen inzetten om het proces te verduurzamen, zijn we daar beter op voorbereid. Wij luisteren ook goed naar onze klanten. Afhankelijk van de toepassing, passen we de materiaalkeuze aan in overleg met de klant. Hierbij wordt vooral gekeken of het product langdurig of kortdurend gebruikt gaat worden. Bijvoorbeeld een uiting die maar voor één evenement gebruikt wordt, kan ook gemaakt worden van karton. En deze kan dan na afloop bij het oud papier. De community van United Economy helpt ons hierbij. Bij een meeting of evenement leer ik veel van andere deelnemers. We delen onze ideeën om te verbeteren. Ik hoor veel mooie verhalen.

Pascal Defesche illustreert op indrukwekkende wijze de kracht van duurzaam ondernemen en het gebruik van het netwerk van United Economy. Wil je meer lezen over Pascal Defesche en GelreSign? Kijk dan op zijn [website](#).

De mens is zeer flexibel

Heidi Leenaarts

En daardoor benutten we onze gezamenlijke kracht vaak niet

Maar weinig wezens op aarde (zeker grotere wezens) kunnen in zoveel omstandigheden leven als de mens. In extreme hitte of ijzige kou, op uitgestrekte vlaktes of in megasteden, in krottenwijken of luxe resorts, vrijwel overal ter wereld leven mensen. We kunnen dat, doordat we ons zeer goed aanpassen aan de situatie ter plekke.

Dat aanpassen gaat ons zelfs zo goed af, dat we vaak niet eens door hebben dát we ons aanpassen. Gevolg is dat we vaak niet zien hoe zeer externe factoren ons beïnvloeden. Heel duidelijk geldt dat voor de invloed die het economisch systeem op ons heeft. Hoe vaak heb ik niet gehoord: "Met het systeem is niets mis, het is de hebzucht van mensen die de problemen veroorzaakt." Die gedachte is zó logisch. Maar de werkelijkheid is complexer dan dat.

Zoals zo vaak versluiert of-of-denken onze blik en leidt alleen en-en-denken tot een beter begrip.

Het economisch systeem en geldsysteem, waar we in de (westerse) wereld mee te maken hebben, hebben grote invloed op ons gevoel, ons gedrag en onze beslissingen. Soms bewust, vaak onbewust. 'Het systeem' drukt op allerlei 'innerlijke knoppen' om ons te schikken naar een omgeving waarin je genoodzaakt bent - of lijkt - om je eigen belang op de eerste plaats te zetten en veel waarde te hechten aan geld en bezit. 'Het systeem' doet dat, kort gezegd, door schaarste te creëren. Anders gezegd: door de samenleving als geheel (burgers, bedrijven én overheden samen) met torenhoge schulden op te zadelen. De combinatie van rente en speculatie, waar ik in een volgend blog dieper op in zal gaan, ligt daaraan ten grondslag.

Betekent dat dat we machteloos zijn en niets anders kunnen doen dan maar meedraaien in het systeem? Zeker niet! Zodra we gaan zien dát het systeem ons klem houdt, zien we ook dat elk door mensen gecreëerd systeem veranderd kan worden. Of opnieuw gebouwd. Dat vraagt om krachtenbundeling en van onderop aan de slag gaan. Zó goed passend in de huidige tijd!

Dus laten we blij zijn met onze enorme flexibiliteit. Maar ook bewust kiezen waaráán we ons aanpassen. We zijn namelijk óók flexibel genoeg om ons geleidelijk los te maken van systemen die ons niet meer dienen ... en er wat nieuws voor in de plaats te zetten.

Wat doet die oproep met jouw innerlijk?

Roel Schatorjé over vervulling in je day-to-day work

Heidi Leenaarts

Roel, de ‘nieuwe economie’ is op veel manieren te definiëren. Hoe zou jij het onder woorden brengen?

“Een economie waar het minder gaat om het succes van de individu, maar juist om het succes van ons allemaal. In deze economie helpen we elkaar in plaats van beconcurreren.”

Merk je dat de manier waarop onze huidige economie functioneert, jou en je idealen in de weg zit?

“Ja. De economie en de meeste bedrijven zijn helaas heel erg korte termijn gericht en kostengedreven. In het geval van onze herbruikbare notitieboeken ([MOYU](#)), lopen we vooral aan tegen de lineaire manier van denken van bedrijven.

Vanwege het streven naar korte termijn-rendement (voor aandeelhouders), kijkt men naar jaarlijkse budgetten, dus een notebook dat een aantal jaren meegaat is een lange termijn-investering en daarmee minder interessant.”

Als jij de economie anders mocht inrichten, wat zou je dan doen?

“We moeten de creatie van geld loskoppelen van groei. En juist koppelen aan zaken waar we allemaal beter van worden, zoals schone lucht, schoon water etc.”

Je bent, zoals ik dat noem, dagelijks actief in én voor de nieuwe economie. Wat brengt jou dat persoonlijk?

“Het is mooi om onderdeel te kunnen zijn van de oplossing in plaats van het probleem. Dat is niet gemakkelijk en kost heel veel doorzettingsvermogen, maar elk stapje de goede kant op is er eentje.”

Hoe draag je met jouw bedrijf bij aan een nieuwe economie gebaseerd op echte waarde(n)?

“De papierindustrie, zoals die nu is ingericht, is verantwoordelijk voor 7% van alle CO2 uitstoot, gigantische hoeveelheden water- en energieverbruik en ook nog eens veroorzaker van ontbossing. Onze oplossing, notitieboekjes van steenpapier, reduceert CO2-uitstoot, bespaart bomen, water en energie en we zetten daarnaast in op hergebruik. Daarmee vervangen we niet 1 vel normaal papier voor 1 vel steenpapier, maar vervangt 1 vel steenpapier misschien wel 10 vellen regulier papier. Deze transitie zijn we begonnen in de schrijfwaren en rollen we nu verder uit richting verpakkingen.”

Welke tips heb je voor mensen die mee willen doen in de nieuwe economie?

“Hoewel het soms frustrerend kan zijn omdat het zo’n groot probleem is waar je je voor inzet, is het voor jezelf een fijn gevoel dat je meewerkt aan de oplossing. Daardoor wordt je day-to-day werk veel leuker!

De klimaatimpact van cement

Heidi Leenaarts

Er is veel aandacht voor alternatieve, meer duurzame, wijzen van bouwen. Maar totdat ik het boek Drawdown las, had ik toch nog niet zo helder hoe gigantisch de klimaatimpact van gebouwen is. Een paar inzichten op een rij:

🧱 Voor het maken van cement moeten de ingrediënten (kalksteen, zand en klei) verhit worden tot 1.450 graden Celsius;

🧱 Om 1000 kilo cement te maken, is een hoeveelheid energie nodig die gelijk staat aan het verbranden van 200 kilo steenkool;

🧱 De wereldwijde productie van cement (jaarlijks zo'n 4,6 miljard ton) veroorzaakt 5 tot 6 procent van de totale door de mens veroorzaakte CO₂-uitstoot;

🧱 De keuze van je woning beïnvloedt (dus) je persoonlijke voetafdruk. Mede door de impact van cement. Van alle beslissingen die je in je leven neemt, legt de keuze van je woning (vooral de omvang ervan) een groot gewicht in de schaal van duurzaamheid;

🧱 Er zijn veel innovaties gaande in de bouw die de negatieve impact terugdringen, uiteenlopend van alternatieve samenstellingen van de ingrediënten van cement (wat het productieproces duurzamer maakt) tot houtskeletbouw en andere vormen van biobased bouwen;

🧱 Deze alternatieven hebben vaak ook een positief effect op gezondheid en welbevinden van de mensen die er wonen of verblijven.

Betekent dit dat dat het allemaal vanzelf wel (door anderen) wordt opgelost? Nee, dat niet. Wél betekent het dat er zeker ook dingen zijn die goed gaan. Iedereen kan op z'n eigen manier wat doen. Zo draag je al bij wanneer je je kennis over duurzaamheid vergroot. Al is het maar dat je er af en toe wat over leest. Het onderwerp duurzaamheid komt dan (meer) tot leven en je krijgt zin er wat mee te doen ... en je gaat zien hoe het ons als mensen bij elkaar brengt. Omdat elke stap die gezet wordt alleen mogelijk is door samenwerking!

Kwartiermaker in de spotlight: Annabel Meulenveld

Sabine Leenaarts

Annabel Meulenveld: videomaker met een missie

Annabel Meulenveld is de oprichter en eigenaar van Annabel.nl, een bedrijf dat video's maakt voor bedrijven. Maar niet zomaar video's. Annabel heeft een passie voor duurzaam en sociaal ondernemerschap. Ze wil met haar video's een positieve impact maken op de wereld en de mensen om haar heen. Wellicht heb je de United Economy lustrum video gezien die zij gemaakt heeft.

Hoe is ze daar gekomen? En wat heeft United Economy daarmee te maken? Wij spraken haar in een estafette interview.

“Een video voor een hele toffe community.”

Het begon allemaal vier jaar geleden, toen Annabel een telefoontje kreeg van haar oom Robbert Meulenveld. Robbert is de eigenaar van Groener Gras, een bedrijf dat zich bezighoudt met duurzame marketing. Hij was al jarenlang lid van United Economy (UE), een netwerk van ondernemers die samenwerken, onder andere door bij elkaar in te kopen. Hij vroeg Annabel of ze interesse had om een video te maken over United Economy. Annabel was meteen enthousiast: “Ja, laten we het doen!”.

Het maken van de video was een eye-opener voor Annabel. Ze mocht verschillende ondernemers interviewen die allemaal op hun eigen manier bijdragen aan een betere wereld. Ze hoorde inspirerende verhalen over hoe ze hun bedrijf duurzaam en sociaal maakten, en hoe ze elkaar helpen met de Uniteds, de circulaire munt van UE. Annabel voelde zich meteen thuis bij deze community. Ze besloot om ook lid te worden van UE en haar video's aan te bieden aan andere leden.

“Ik ben gaan kijken waar mijn vuurtje van gaat branden.”

Sindsdien heeft Annabel mooie projecten gedaan met andere UE deelnemers. Zo heeft ze samengewerkt met Sanacount, een administratiekantoor dat ondernemers helpt om duurzaam te ondernemen. “Dat heeft heel erg geholpen om te kijken hoe ik zelf duurzaam kan ondernemen”, zegt Annabel. “Niet alleen voor de wereld, maar ook voor mezelf. Hoe kan ik ervoor zorgen dat ik nog jarenlang kan doen wat ik leuk vind?”

Annabel merkte dat ze meer voldoening kreeg van haar werk toen ze zich ging richten op duurzame projecten en maatschappelijke organisaties. “Ondernemen gaat vaak over groeien qua omzet en grootte, maar dat gaf me niet meer dezelfde voldoening als aan het begin”, zegt ze. “Ik ben gaan kijken waar mijn vuurtje van gaat branden. Voor mij is dat het bezig zijn met thema's die er echt toe doen.”

Annabel is trots op haar werk. Ze ziet het als een manier om haar talenten in te zetten voor een hoger doel. "Ik vind het heel leuk om verhalen te vertellen met beeld en geluid. Het is mijn missie om mensen en bedrijven hierbij te helpen", zegt ze. "En ik vind het nog leuker om verhalen te vertellen die mensen informeren, inspireren en enthousiasmeren over duurzaam en sociaal ondernemen."

United Economy: "een mix van inspiratie, prikkeling en kritische blik."

Annabel is enthousiast over de mogelijkheden die UE biedt. "Ik denk dat het enorm kan gaan ontploffen! Dat heeft het natuurlijk al gedaan, maar ik denk dat het nog veel groter kan worden. Als nog meer ondernemers zich bewust worden van het belang van duurzaam ondernemen. Ik denk dat dat bewustzijn nu al groot is, maar dat er vroeg of laat bij iedereen een omschakeling zal komen. Dan staat UE al en kan je daar heel makkelijk op aanhaken. Bedrijven die die behoefte ook gaan voelen kunnen zich dan ook aansluiten."

Ze kijkt ook uit naar de ontwikkelingen die op stapel staan. "Ik weet dat er verder gewerkt wordt aan de app en handelsomgeving en ik denk dat dit heel veel gaat brengen. Omdat dit een toegankelijke manier is om te zien welke ondernemers er allemaal zijn aangesloten."

De sfeer van United Economy is volgens Annabel een mix van inspiratie, prikkeling en kritische blik. "Ik heb dat heel sterk gevoeld tijdens de lustrumbijeenkomst. Iedereen was enthousiast en betrokken, maar ook bereid om elkaar feedback te geven en uit te dagen. Dat vind ik heel waardevol."

Aanpassing mindset

Annabel vertelt hoe ze zelf de omschakeling naar duurzaamheid heeft gemaakt. "Dat kwam omdat om me heen veel mensen bezig zijn met duurzaamheid. Bij mij speelde het daardoor al op de achtergrond. Dit besef werd geleidelijk groter en ik denk dat UE dat proces heeft versneld. Het was voor mij een soort stok achter de deur. Bijvoorbeeld op de lustrumbijeenkomst zag ik alle mensen bij elkaar en hierdoor zag ik dat heel veel mensen bezig zijn met dezelfde vraagstukken. Toen zag ik nog meer mogelijkheden."

Annabel leert van Sanaccount hoe ze haar bedrijf en financiën beter kan structureren. Ze heeft ontdekt dat duurzaamheid niet alleen gaat over de wereld, maar ook over haar eigen toekomst als ondernemer. Ze ziet dat langetermijndoelen haar helpen om langer door te gaan en de wereld positief te beïnvloeden.

"Learn the rules like a pro, so you can break them like an artist."

Annabel heeft een motto dat haar helpt om creatief te blijven: "Learn the rules like a pro, so you can break them like an artist." Deze quote van Picasso geeft aan dat ze niet bang is om buiten de gebaande paden te gaan. "Ik ken de theorie en de regels, maar ik probeer ze ook soms te doorbreken. Ik geloof dat je daarmee meer energie en spontaniteit creëert. Bijvoorbeeld, ik maak geen uitgebreide scripts of moodboards voor mijn video's. Ik zeg meestal: 'Gewoon aan de slag gaan en filmen'. Dan krijg je veel persoonlijker en authentiekere verhalen dan als je alles van tevoren vastlegt."

Annabel Meulenveld is een mooi voorbeeld van hoe duurzaam ondernemen niet alleen leidt tot persoonlijk succes, maar ook tot een collectieve bloei. Wil je meer lezen over Annabel Meulenveld? Kijk dan op haar [website](#).

Is het waar dat onze economie MOET groeien?

Heidi Leenaarts

Met de toenemende aandacht voor duurzaamheid, grondstoffenschaarste, degrowth, etc is dit een vraag die vaker voorkomt. Het antwoord is niet eenvoudig 'ja' of 'nee'. Maar tegelijk is het best simpel:

Met het geldsysteem zoals het nu is (sinds zeg maar twee eeuwen) is er inderdaad een keiharde noodzaak voor economische groei. Maar dat hoeft niet zo te zijn (sterker nog: in historie van de mensheid zijn er al veel economieën geweest waar er wel de vrijheid was voor economische groei, maar geen harde noodzaak). Hoe komt dat dan, dat onze huidige economie per se moet groeien?

Het filmpje hieronder laat het heel duidelijk zien. In het kort komt het door de combinatie van rente en speculatie. Nieuw geld komt in onze economie in omloop doordat rentedragende leningen worden verstrekt door banken. Dus de persoon, het bedrijf of de overheid die het geld heeft geleend, moet niet alleen het geleende bedrag maar ook de rente terugbetalen. Dus daar is economische/financiële groei voor nodig.

Daar komt nog bij dat de speculatieve markten de afgelopen decennia zeer uit de hand gelopen zijn. Bijna al het geld (maar liefst 97%) dat er in de wereld is, zit in de speculatieve handel, voor het overgrote deel rentederivaten. Daardoor wordt er als het ware geld onttrokken aan de reële economie (de echte economie van goederen en diensten). Voor de reële economie is het onmogelijk om dát geld terug te verdienen, en zo ontstaat er daar een permanent tekort om de verplichtingen aan leningen en rente af te betalen. Met als gevolg dat er steeds nieuwe leningen afgesloten moeten worden, waardoor vanzelfsprekend de noodzaak om te groeien door blijft gaan.

Dus ja, onze economie móet groeien ... tenzij we overgaan tot werkelijke systeemverandering ...

In de discussie over duurzaamheid komt er gelukkig geleidelijk meer aandacht daarvoor. Nog niet genoeg en het lijkt misschien veel te laat. Maar aan de andere kant: het is nooit te laat. Het zal ons als mensheid enorm helpen als we erin slagen het door onszelf gecreëerde systeem te veranderen ... en zo in te richten dat het past bij waar we nú staan!

Hier krijg je het in 7 minuten haarfijn uitgelegd: <https://vimeo.com/71074210>

Sepp Lifka over leven vanuit je hart

Heidi Leenaarts

Zelfstandig professionals vervullen uiteraard een essentiële rol in de nieuwe economie. Op veel manieren. [Sepp Lifka](#) is daar een prachtig voorbeeld van. Een gesprek met hem maakt me altijd erg bewust van de waarde van oprechte aandacht. Dat is (in mijn ogen) Sepps specialisme. Hij zet dat onder andere in voor mensen die in moeilijke situaties verkeren en voor wie het zeker niet vanzelfsprekend is dat iemand echt naar hen luistert.

[Daarnaast is Sepp al jarenlang Kwartiermaker van United Economy. Hoe ervaart hij de nieuwe economie?](#)

“Voor mij is dat een economie gebaseerd op vertrouwen en op waarden. In de onderstroom en bij United Economy gebeurt dit al. Maar allemaal nu nog op (heel) kleine schaal.

United Economy gebruikt vaak de term waardengedrevenheid; daar heb ik veel mee. Ecologie is voor mij een sleutelwaarde; de term staat voor mij voor: “Is dat wat ik doe goed voor mij zelf, voor anderen, op korte en op lange termijn?” Goed omgaan met het natuurlijk ecosysteem is daar vanzelfsprekend onderdeel van, want dat is noodzakelijk om goed voor onszelf en elkaar te zorgen.”

[Sepp, merk je dat de manier waarop onze huidige economie functioneert, jou en je idealen in de weg zit?](#)

“Ja zeker. Ik merk dat geld verdienen met geld (door allerlei bedrijven en instanties en de politiek) vaak belangrijker wordt gevonden dan geld te gebruiken zoals dat in mijn idee bedoeld is: investeren in de samenleving en in een leefbare wereld.”

[Als jij de economie anders mocht inrichten, wat zou je dan doen?](#)

“Sowieso vermogen hoger belasten. Een bovengrens invoeren voor wat iemand mag verdienen/bezitten. BTW op gezonde producten naar 0%. Een basisinkomen invoeren. Kinderopvang gratis. Niet meer investeren zaken die schadelijk zijn.”

[Je bent, zoals ik dat noem, dagelijks actief in én voor de nieuwe economie. Wat brengt jou dat persoonlijk?](#)

“Het geeft mij energie en voldoening omdat ik zie dat ik op deze manier een positieve bijdrage lever in mijn leven en dat van anderen.”

[Welke tips heb je voor mensen die mee willen doen in de nieuwe economie?](#)

“Leef vanuit je hart en draag bij vanuit innerlijke waarden. Zoek verbinding met ‘gelijkgestemden’ om te blijven groeien in bewustzijn.”

Kwartiermaker in de spotlight: Frank Los

Sabine Leenaarts

Frank Los: De kunst van verheldering

In een wereld waar communicatie centraal staat, staat Frank Los bekend als de ‘verhelderaar’. Met een uniek talent voor het vereenvoudigen van complexe ideeën, helpt hij mensen niet alleen hun gedachten te verduidelijken, maar ook om ze op een pakkende manier te presenteren. “Het gaat erom het makkelijker en mooier te maken,” zegt hij, “en vervolgens mensen te ondersteunen bij het pitchen van hun verhaal.”

Zijn kennismaking met United Economy begon toen hij als visueel notulist werd ingehuurd. “Ik breng de essentie van vergaderingen in beeld door te tekenen

wat er wordt gezegd,” legt hij uit. “Zo help ik de kernpunten te benadrukken en breng ik iedereen terug naar het hart van het verhaal.” Zijn enthousiasme over de aangesloten ondernemers zorgde ervoor dat hij zelf ook lid werd.

‘De sfeer is open, vrij en inspirerend’

“United Economy is een bron van inspiratie,” vervolgt Frank “De gesprekken hebben meteen diepgang. Er heerst een open en inspirerende sfeer.” Frank vertelt dat zijn deelname aan het netwerk hem heeft aangezet tot nadenken over duurzaamheid. “Je ziet de duurzame stappen die anderen zetten. Dat zet je aan het denken over je eigen keuzes.” Hij voegt toe: “Het werkt aanstekelijk. Net als een virus. In een groep neem je elkaars manier van denken over. Bij United Economy merk ik dat iedereen zich daardoor duurzamer gaat gedragen.”

Een sprong voorwaarts voor United Economy

Frank heeft een visie op de toekomst van United Economy. “Groeï is essentieel,” zegt hij met energie. “We moeten het makkelijker maken voor bedrijven om zich aan te sluiten, vooral de grote jongens. Zonder groei, zonder handel, verliezen we ze. En dat zou zonde zijn.”

Frank benadrukt het belang van toegankelijkheid en een open houding. “Kritisch zijn mag, maar niet ten koste van alles. We moeten begrip tonen voor degenen die we niet begrijpen, vooral als het gaat om het klimaatprobleem. Begrip leidt tot gesprekken en compassie, niet boosheid.

Mensen houden vast aan hun oude gewoontes en het is eng om daarvan af te stappen. Het is belangrijk om dit te begrijpen, als je een verandering wil maken.”

‘Hieperdepiep Hoera’

Frank gelooft sterk in de kracht van positiviteit. “Ik roep altijd ‘Hieperdepiep Hoera’ omdat het mensen en mijzelf helpt om het kind in zichzelf te vinden. Dat ontwaakt de levensvreugde en dat is heel belangrijk.

We moeten oude gewoontes loslaten, maar dat is eng. Begrip is de sleutel tot verandering,” concludeert hij.

Wil je meer lezen over Frank Los? Kijk dan op zijn [website](#).

Niet fijn: door te investeren in duurzaamheid, spekken we óók de oude economie

Heidi Leenaarts

Met de term circulair geld bedoelen we het principe om doelgericht te STUREN op de geldcirculatie. Dat is zeker niet vanzelfsprekend. Denk bijvoorbeeld aan het geld dat overheden investeren in duurzaamheid (wat natuurlijk hard nodig is). Zo heeft, om een voorbeeld te noemen, de Rijksoverheid in 2023 151 miljoen geïnvesteerd in energieonderzoek.

De focus ligt bij subsidies en investeringen vaak volledig op wáár het geld in geïnvesteerd wordt, onder welke voorwaarden dat gebeurt en tot welke resultaten de investering leidt. Uiteraard is dat belangrijk, maar er gebeurt óók iets anders. Dat gaan we begrijpen als we onze blik richten op de circulatie van geld. Geld is immers niet ineens weg wanneer we het hebben uitgegeven. Als bijvoorbeeld de overheid een subsidie verstrekt aan een energieonderzoeksproject, dan zal de subsidieontvanger (een bedrijf, een universiteit of een andere organisatie) met dat geld dingen inkopen. Zoals menskracht, materialen etc.

Neem bijvoorbeeld een ingenieur die zijn kennis levert aan het project. Hij of zij krijgt daar uiteraard voor betaald en zal vervolgens zelf met dat geld ook weer dingen gaan kopen. Er ontstaat dus een hele keten van partijen die achtereenvolgens het geld ontvangen dat initieel door de overheid als subsidie is verstrekt. Zo werkt het trouwens voor al het geld dat wordt uitgegeven, dus niet alleen voor subsidies voor duurzaamheid. Maar ... in het bijzonder bij duurzaamheidsinvesteringen is het behoorlijk ongelukkig dat het geld in de keten ook gebruikt kan - en zal - worden voor bijvoorbeeld een extra vliegvakantie, een tweede huis of iets anders met een hoge klimaatvoetafdruk.

Zo zien we dat elke duurzaamheidsinvestering - als we niet gericht sturen op de geldcirculatie - er óók toe leidt dat er extra geld naar de oude, vervuilende, klimaatontwrichtende economie stroomt. In grote mate zelfs, want het grootste deel van het geld geven we (als samenleving) nog altijd uit aan zaken die veel broeikasgasuitstoot veroorzaken en andere ernstige gevolgen hebben. Dus het positieve effect van de investering in duurzaamheid wordt deels, soms misschien geheel, teniet gedaan door wat er daarna mee gekocht wordt door achtereenvolgende partijen in de keten.

Niet dat we moeten stoppen met investeren in duurzaamheid ... we moeten dat zelfs nog veel méér gaan doen. Maar alleen als we daarbij ook de geldcirculatie in ogenschouw nemen, en er bewust op sturen, kunnen we echt meters maken. Het mooie is dat we dan juist de nieuwe (dat wil zeggen: de minder vervuilende, duurzamere en waardengedreven) economie een krachtige impuls geven. Als een soort bij-effect van subsidies die we toch al verstrekken. Anders gezegd: meer impact met hetzelfde geld!

Hoe dat precies werkt, lees je verderop.

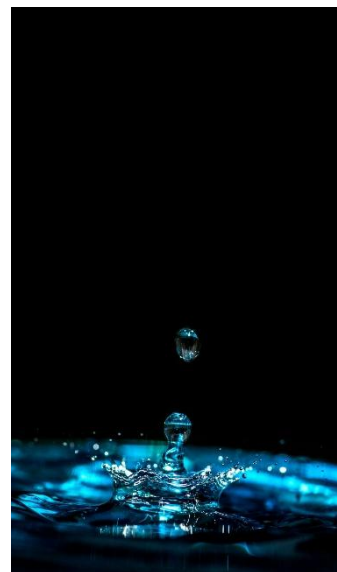
Waterbesparing

Heidi Leenaarts

De cijfers over waterbesparing verrasten me. Het is bekend natuurlijk, dat we zuinig met drinkwater om moeten gaan. Ik doe m'n best, maar op de achtergrond was er ook de gedachte: "water is per definitie circulair, dus het valt misschien wel mee".

Kennis helpt dan. Dit vond ik in het boek:

- 💧 Het kost energie om drinkwater te zuiveren, te transporteren, indien nodig te verwarmen en het als afvalwater weer af te voeren;
- 💧 Wereldwijd gaat een kwart van het huishoudelijk energieverbruik naar warm water;
- 💧 In de VS is het waterverbruik per persoon het hoogst. Ongeveer 60% is voor het doorspoelen van het toilet, kleding wassen, douchen en tappen uit de kraan. Zo'n 30% is voor gebruik buitenshuis, voornamelijk voor gazons en tuinen. Waterlekken zijn de veroorzaker van de 10% die dan nog overblijft;
- 💧 Waterbesparende maatregelen zoals toiletten met een spaarknop, efficiënte wasmachines en vaatwassers, waterbesparende kranen en douchekoppen kunnen samen het huishoudelijk waterverbruik met 45% doen dalen;
- 💧 Ook individueel gedrag maakt verschil. Zoals maximaal vijf minuten douchen en alleen volle wasmachines laten draaien. Per maatregel is al gauw zo'n 8 procent besparing te behalen. Nog veel meer besparing is mogelijk door opgevangen regenwater te gebruiken voor de tuin;
- 💧 De grootste verbeteringen hierin blijken bereikt te worden door overheidsbeleid en door kortingen op de aankoop van efficiënte apparaten;
- 💧 Bovengenoemde maatregelen zijn ook nog eens financieel zeer gunstig: tegenover de kosten wereldwijd van \$ 72 miljard staat een nettobesparing van \$ 1,8 biljoen;
- 💧 Dus er is eigenlijk geen reden om het niet te doen.

Interessant. Maar hoeveel draagt dit nou echt bij als het gaat om het tegengaan van klimaatverandering? Drawdown gaat in de berekeningen in op het besparen op warm water. Als het aandeel waterbesparende kranen en douchekoppen de komende dertig jaar stijgt tot 95%, voorkomt dat een uitstoot van 4,6 gigaton CO₂. Weliswaar niet genoeg om 'de wereld te redden', maar wel bijna een half procent van het totaal van de voorgestelde maatregelen om de opgaande lijn van broeikasgasuitstoot binnen dertig jaar tijd tot een neerwaartse lijn te maken.

Daar komt nog bij dat waterbesparing natuurlijk ook zeer bijdraagt aan het oplossen van het probleem van (drink)watertekort.

In de westerse wereld zijn we zo gewend dat water er altijd is, dat we soms vergeten dat water aan de basis staat van ons leven, onze gezondheid, ons voedsel en ons geluk...

Kwartiermaker in de spotlight: Marnix Lamers

Ingrid Zevallos

Our Human Nature

Ik breng mensen samen. Ik inspireer ze tot een bredere en andere kijk op deze werkelijkheid.” Zo start Marnix zijn antwoord op de vraag wat hij doet. Naarmate het interview vordert, blijkt dat hij dat in veel verschillende vormen heeft weten te gieten. Vanuit Our Human Nature biedt hij procesbegeleiding, strategie sessies voor organisaties die ‘nieuw willen ondernemen’, en een cursus in Zelfgenezend Vermogen samen met Peter Toonen. Daarnaast treedt Marnix op als spreker en geeft hij workshops lachbevrijding. Wat het leukste is? “Het lachen springt er in ieder geval uit, maar ook dat energetische werk.. En ja, spreker zijn.. Gelukkig hoef ik niet te kiezen! Het is de afwisseling die het leuk houdt.”

Samen toeleven naar de toekomst

Het is al zo’n vijf of zes jaar geleden dat Marnix zich aansloot bij United Economy. “Ik hou van stevige, fundamentele vernieuwing. Het netwerk sprak me aan, omdat het de kans is om nieuwe dingen vorm te geven.” Voor de toekomst ziet hij graag dat bedrijven nog meer met elkaar meekijken naar elkaars bedrijfsvoering en plek in de keten. Van daaruit kunnen ze elkaar helpen om toe te leven naar de toekomst vanuit een heel heldere visie.

Zelf zou hij het ook leuk vinden als iemand eens met hem meekijkt. Bijvoorbeeld om te ontdekken waar hij nog meer zou kunnen verduurzamen. Of voor ideeën over hoe hij duurzaamheid een plek kan geven in de Magic Playground, een nieuwe “inspiratieplek voor transities” die Marnix aan het creëren is.

We mogen onszelf en de aarde voeden, in plaats van uitputten

De term duurzaamheid wordt volgens Marnix nog te vaak alleen aan materialen gekoppeld. Maar het gaat hem juist om de combinatie van mens én aarde. Dus mag er meer aandacht gaan naar wie wij zijn als mensen en wat we nodig hebben. Dat we in duurzaamheid innerlijk en uiterlijk meer gaan verbinden.

En ook dat we dat op een positieve manier doen. “Als je kijkt naar de SDG’s, zie je dat een aantal daarvan negatief geformuleerd wordt. Geen armoede, geen honger. En dat kan ook anders.” Als voorbeeld noemt Marnix het initiatief Agenda 2029, die naar zijn mening de SDG’s hebben omgezet naar iets waar veel meer bezieling in zit. Dat sluit beter aan bij hoe hij er zelf naar kijkt.

Betere plannen voor de toekomst

Naast de al eerder genoemde bedrijfsactiviteiten, heeft Marnix nog (veel) meer ideeën om aan een mooiere toekomst te werken. Er zijn twee concepten waar hij op dit moment actief aan werkt en

die hij graag met ons deelt. Ook die ideeën gaan over samenbrengen en inspireren om anders te kijken.

Het eerste is wat hij noemt **de Magic Playground, die inspiratieplek voor transitie**. Een fysieke plek waar groepen geïnspireerd raken aan de hand van een tijdreis door de geschiedenis én toekomst. Door terug te kijken naar waar we vandaan komen en welke stappen we hebben doorlopen als mens, ga je volgens Marnix veel meer de grote verbanden zien. En daarmee kan je betere plannen maken voor de toekomst, onder andere op het gebied van duurzaamheid.

Het tweede is een behoorlijk groot project. “Het grootste idee dat ik ooit heb gehad, **een vindmachine voor de nieuwe tijd**. Er zijn zoveel vernieuwende initiatieven om een mooiere samenleving te creëren, maar het is allemaal zo versnipperd.” En daar wil Marnix verandering in brengen met een website en ook een app. Het moet iets groters in werking zetten, dus naast het samenbrengen van de platformen die er al zijn, wil hij ook de echte game changers laten zien. Hiervoor wil hij vooraf kwalitatief onderzoek doen in focusgroepen en het liefst ook met mensen werken, die de boer opgaan en nieuwe initiatieven oppikken.

Inspirator voor de nieuwe wereld

Die andere kijk op de werkelijkheid leidt hopelijk tot betere beslissingen, geeft Marnix aan. “Ik vind het heel belangrijk dat we beseffen dat we een hele grote scheppende kracht hebben. En **dat we een wereld hebben gecreëerd die veel te complex is geworden**. Daar kunnen we uit; **we kunnen terug naar meer eenvoud en natuurlijk leven**.” Kijken is daarbij één aspect, maar Marnix wil mensen helpen meer te voelen. Met alle afleiding van nu ligt het snel op de loer dat mensen afdrijven van zichzelf. **Met alles wat Marnix doet, wil hij de goede dingen en mensen bij elkaar brengen voor de nieuwe samenleving**. Een samenleving die werkt voor iedereen.

Wil je meer lezen over Marnix Lamers en Our Human Nature? Kijk dan op zijn [website](#).

Josefien Kursten: Mijn innerlijke kompas gebruiken

Economie en zorgsysteem van de toekomst

Heidi Leenaarts

Een mooi gesprek had ik met [Josefien Kursten](#), over hoe zij ‘de nieuwe economie’ ziet en ervaart. Fijn dat ik haar ervaringen en inzichten mag delen. Josefien is CFO bij Universitair Medisch Centrum Utrecht (UMCU). In 2024 won ze de titel ‘Chief Value Officer’.

Ze zet zich in voor een duurzame zorgsector. Niet de gemakkelijkste sector om te verduurzamen, mede doordat de meeste mensen bij het gebruik van zorg zich er nauwelijks van bewust zijn dat ook de zorg milieuschade veroorzaakt. De zorgsector is zelfs verantwoordelijk voor 7% van de totale CO2-uitstoot in Nederland. Wat ook speelt is dat je in de zorg, als het om duurzaamheid gaat, al snel met (ethische) dilemma’s te maken hebt. Voor de meeste keuzes in het dagelijks leven is het,

als je wat positiefs voor het klimaat wilt doen, niet zeer ingewikkeld om bijvoorbeeld minder vlees te eten of minder te vliegen. Maar kiezen om geen zorgbehandeling te nemen, terwijl je die wel nodig hebt, is bijna niet te doen.

Josefien: “Door die dingen op een rijtje te zetten, kom ik op het uitgangspunt dat duurzaamheid in de zorg het beste benaderd kan worden vanuit het gedachtengoed van ‘passende zorg’: welke zorg is bij deze persoon in deze situatie werkelijk helpend en passend om de kwaliteit van leven substantieel te verbeteren? Als vanuit dat uitgangspunt gewerkt wordt, kom je soms tot de conclusie dat je bepaalde behandelingen niet zult doen. Omdat de patiënt er niet of te weinig bij gebaat is. Dat kan wel betekenen dat je soms, bijvoorbeeld als ziekenhuis, niet kiest voor (extra) behandelen, wat financieel minder goed uit kan uitpakken. Toch kies je daar dan voor, als het goed is, omdat je je realiseert wat je taak als ziekenhuis is. Namelijk om bij te dragen aan de levens van mensen en aan de maatschappij. Het gedachtengoed van passende zorg helpt daarbij. En duurzaamheid zit daar dus vanzelf in inbegrepen.”

Passende zorg is dus een manier om recht te doen aan zowel het individu als de samenleving. Bij dat laatste gaat het dan niet alleen om het in de hand houden van de zorgkosten; het dient ook duurzaamheid.

Ik vraag haar om een gedachtenexperiment te doen. Wat zou ze doen als ze de economie (van de zorgsector) opnieuw zou kunnen inrichten:

“Zoals het nu is, is de zorg belegd bij drie verschillende hoofdverantwoordelijken, geregeld via drie wetten: gemeentes (Wmo), zorgverzekeraars (Zvw) en zorgkantoren (Wlz). Daardoor zijn er op drie plekken ‘schotten’ en daarmee perverse prikkels. Die schotten, die scheidslijnen zou ik weghalen zodat optimalisatie over de hele linie veel beter kan lukken. In een toekomstbestendig zorgsysteem zou veel meer aandacht moeten uitgaan naar het gezond houden van mensen en

zou de bekostiging daarop gericht moeten zijn. Immers, als je investeert om de levens van mensen goed op orde te krijgen, dan bereik je veel meer dan als je wacht tot er serieuze zorgklachten zijn en dan een dure medische behandeling moet inzetten.”

Een voorbeeld uit de praktijk is iemand die met pijn op de borst het medische circuit in ging. Echter, uit onderzoek bleek dat haar klachten voortkwamen uit (geld)zorgen, eenzaamheid en een ongezond leefpatroon en er geen curatieve oorzaak aan ten grondslag lag. Als we meer in het sociaal domein investeren, zijn veel klachten te voorkomen. Daar zijn zowel de mensen individueel bij gebaat, als de samenleving als geheel.”

Ook ben ik benieuwd wat het Josefien persoonlijk brengt op deze manier met haar werk om te gaan. Zoals ik dat noem: om bij te dragen aan de nieuwe economie.

“Wat het me brengt is dat ik m’n innerlijke kompas kan inzetten in mijn werk. En m’n intuïtie kan gebruiken. Natuurlijk weten we met ons hoofd veel, maar er zijn zeker ook situaties waar onze intuïtie ons veel te vertellen heeft. Ik heb dat ook meegekregen van mijn ouderlijk huis, van mijn vader die in en met de natuur leefde. Hij had er een sterke intuïtie voor, vele decennia geleden al, dat het reguliere landbouwsysteem een doodlopende weg zou blijken. Ik merk dat ik op een vergelijkbare manier naar de zorgsector zijn. Het is fijn dat ik in mijn werk daar ook echt wat mee kan.”

Hoe subsidies langdurig in de duurzame economie houden?

Heidi Leenaarts

Eerder heb ik geschreven hoe investeringen in duurzaamheid onbedoeld óók de oude, vervuilende, klimaatverstorende economie spekken. Doordat geld steeds opnieuw wordt uitgegeven, en zo al snel gebruikt kan en zal worden om er niet-duurzame aanschaffen mee te doen. Door bijvoorbeeld een bedrijf of persoon in de keten, die het geld verdient dat oorspronkelijk een duurzame subsidie was.

Dit blog gaat over hoe het anders kan. Dat begint met het besef dat geld niet weg is als het is uitgegeven, maar blijft circuleren. Met de term 'circulair geld' bedoelen we dat er bewust gestuurd wordt op de geldcirculatie.

Sturen op de geldcirculatie kan door het geld als het ware te oormerken. En zo te bepalen waar dit geld wel én waar het niet naar toe mag stromen. In praktische zin is dat met ICT eenvoudig te regelen. Middels een platform waar alle bestedingen op te vinden zijn waar het geld wél naar toe mag. En vervolgens te zorgen dat de 'initiële' uitgaven, zoals subsidies, via dat platform worden uitgegeven. Anders gezegd: de partij of partijen die de subsidie ontvangen, krijgen een account op het platform en ontvangen daar de subsidie.

Daar horen natuurlijk keuzes bij, want waar precies mag het geld naartoe en waar niet? Een mogelijke keuze is dat het geld in de lokale economie moet blijven. Of alleen uitgegeven mag worden bij bedrijven die aan duurzaamheidscriteria voldoen. Ook andere keuzes zijn mogelijk. Over de eerste optie, het geld lokaal houden, heeft Social Trade Organisation (STRO) een [mooi filmpje](#) gemaakt. Volgens hetzelfde principe kan geld binnen de waardengedreven economie gehouden worden. [United Economy](#) is daarop gericht.

Deze aanpak heeft veel voordelen waaronder:

- 🌱 het voorkomt dat geld dat bedoeld is voor verduurzaming, kort erna terecht komt in zaken die duurzaamheid juist ondermijnen;

♣ het stimuleert actief de duurzame economie. Niet alleen eenmalig met de subsidie of investering, maar langdurig in de keten/kringloop;

♣ het is niet of/of maar en/en: deze aanpak is bedoeld om te bestaan náást de geldstromen van niet-geormerkt geld. Het is dus niet nodig dat partijen in de keten in één klap volledig overstappen op de handel via het platform;

♣ zo kan stap voor stap steeds meer geld naar de duurzame economie geleid worden én daar blijven;

♣ het zorgt voor positieve verbinding. Immers, de mensen en bedrijven die meedoen aan het platform, kunnen elkaar vinden om het 'geormerkte' geld bij elkaar uit te geven. Zo versterken ze samen de duurzame economie;

Veel voordelen dus. Maar het roept vast ook vragen op. Verderop ga ik in op de hierboven genoemde keuzes: hoe (en vooral door wie) te bepalen wat er wél en wat er niet op het platform te koop zal zijn...

Iedereen openbaar vervoer-fan?

Heidi Leenaarts

Zelf ben ik dat al heel lang. Niet alleen vanwege duurzaamheid; ik word er gewoon elke keer blij van als ik de trein pak 😊. Het geeft me een gevoel van vrijheid, avontuur en kracht (zelfs nu ik al jarenlang vele dagen per week de trein neem naar mijn werk).

Maar hoeveel draagt het openbaar vervoer nou bij om de klimaatdoelen te halen? In het boek Drawdown vind ik er dit over:

- 🚆 De transportsector is verantwoordelijk voor 23% van de wereldwijde klimaatverstorende emissies;
- 🚆 Het overgrote deel daarvan is stadsvervoer, vooral auto's;
- 🚆 Tot de Tweede Wereldoorlog was bijna al het vervoer openbaar;
- 🚆 Veel (voor)steden zijn ontworpen met auto's in gedachten, wat het gebruik van de auto bijna onmisbaar maakt;
- 🚆 Singapore en Londen zijn voorbeelden van steden waar de helft van de reizigers het openbaar vervoer neemt;
- 🚆 Openbaar vervoer biedt naast duurzaamheid ook voordelen als minder files, veiligheid, minder benodigde parkeerplekken en dus meer ruimte voor ander belangrijk ruimtegebruik, minder luchtvervuiling en het draagt bij aan gelijkheid (mobiliteit voor doelgroepen met kleine beurzen etc);
- 🚆 Overheidsinvesteringen in openbaar vervoer leveren daardoor voordelen op voor alle bewoners, óók degenen die er geen gebruik van maken;
- 🚆 Zonder gerichte maatregelen zal - mede door de toenemende welvaart in lagelonenlanden - het gebruik van openbaar vervoer dalen van 37% naar 21% in de komende dertig jaar;
- 🚆 Als het dankzij maatregelen (met name investeringen in infrastructuur en doelgericht stedenontwerp) lukt het OV-gebruik naar 40% te laten groeien in dertig jaar, dan wordt daarmee 6,6 gigaton CO2 bespaard. En wordt in geld een nettobesparing van \$2,38 biljoen behaald.

Die 6,6 gigaton vormt ten opzichte van het totale doel om broeikasgassen te reduceren (namelijk 1051 gigaton in dertig jaar) niet een gigantisch aandeel. Maar het is wel degelijk één van de maatregelen om alles bij elkaar het doel te halen.

Denk er eens aan als je weer een trein ziet (of erin stapt): het is het vervoermiddel van het verleden én van de toekomst!

En ben ook wel benieuwd: ben ik de enige (gek) die zó blij wordt van de trein pakken? Of is het juist herkenbaar?

Kwartiermaker in de spotlight: Maarten Zeehandelaar

Maarten Zeehandelaar

Maarten is als [fotograaf en videomaker](#) al een aantal jaren Kwartiermaker van United Economy.

“Ik maak me zorgen om de transitie. Nu de wereldwijde markten stukje bij beetje verschuiven naar duurzame productie, lijkt het voorlopig alleen maar te leiden tot een nog meer verhitte situatie, een zwaardere voetprint en meer conflict. Meer markt(en), meer producten, meer delving, meer consumptie, meer verbruik etc. Hopelijk is dat een onderdeel van een korte transitiefase waarin huidige niet-circulaire vormen uitgefaseerd worden en vervangen voor circulaire en uiteindelijk regeneratieve alternatieven.

Als kool de energie-industrie is waar de motor van de 19de eeuwse economie op draaide, en

olie die van de 20ste eeuw, ziet het er naar uit dat metalen (benodigd voor de energietransitie) die van de 21ste gaat worden, zo wordt gesteld in een rapportage van Tegenlicht (2 februari: ‘De strijd om de diepzee’).

Is de 21ste eeuwse trend er eentje die voortborduurde op dezelfde principes, dus oude wijn in nieuwe zakken, of een werkelijke trendbreuk op weg naar een duurzame, rechtvaardige wereld waarin het mondiale zuiden niet letterlijk en figuurlijk het onderspit blijft delven?

Nieuwe technologieën stellen ons voor nieuwe uitdagingen en kunnen helpen om duurzame verbetering te genereren. Tegelijkertijd klinkt het als een redenering die ik me herinner van een vroegere huisgenoot die beweerde dat hij de problemen van overbevolking het beste kon aanpakken door zoveel mogelijk kinderen te krijgen. Immers, hoe meer intelligente mensen, hoe meer kans dat we goede oplossingen zouden vinden voor de gestelde problemen... Voor een toekomstig ingenieur hoeft een dergelijke technocratische opvatting geen verrassing te zijn; in alles een (technische) oplossing zoeken past daarbij.

Het voelt echter niet als ‘enkel’ een technisch probleem waar we mee te maken hebben. Zolang we de onderliggende structuren van en drijvende krachten achter de economische systemen niet heroverwegen, vrees ik dat er geen échte verandering plaats zal vinden. Maar als ik dit zo zeg, ben ik me ervan bewust dat ik nu hele grote en grove uitspraken doe die me eigenlijk boven de pet gaan. Van technische en zuiver economische duiding en onderstromen en hoe de hele santenkraam beweegt, heb ik geen kaas gegeten.

Dat is de reden waarom ik heel veel waarde hecht aan initiatieven en voorbeelden die niet alleen een alternatieve weg laten zien, maar het ook in werking zetten. Aldus de reden dat ik me bij United Economy heb aangesloten.

Met één van die nieuwe technologieën had ik laatst een interessant gesprek. Ik vroeg ChatGPT om een schets van een plan van aanpak voor een lokale overheid over het fors reduceren van CO2 op een rechtvaardige manier binnen 25 jaar op te stellen. Nadere vragen leidden langs 'de paradox van de energietransitie' en vergelijking van high-tech en low-tech scenario's. Al snel kreeg ik een uiteenzetting onderverdeeld in beleidsterreinen, een stappenplan en kostenanalyse alsmede raming van een high-tech en low-tech beleid. De low-tech variant bleek overigens de meest haalbare, direct inzetbare, kosteneffectieve en circulair duurzame optie. Hoe werkelijk uitvoerbaar en in detail het allemaal klopt en realistisch is, vergt nog verdere uitwerking, maar het gaf me al wel een leidraad en inzicht in heel veel facetten van dit uiteindelijk complexe vraagstuk met vele gezichten. Punt van aandacht: niet blindstaren op één probleem.

En ja, het gebruik van de AI-service zelf vind ik tricky, omdat het een perfect voorbeeld is van 'kosten op afstand' waar je weliswaar zelf weinig van merkt maar wat wel degelijk grote impact heeft. Gebruik van een dergelijk platform kost veel energie, water en grondstoffen voor het produceren van de hardware, training van de Artificiële Intelligentie en 24/7 draaiende houden van de datacentra. Er worden stappen gemaakt, ik geloof dat ook daar verandering gaande is, maar het internet en specifiek Kunstmatige Intelligentie-systemen zijn nog verre van groen helaas.

Dus ik vraag me af: technologie van de toekomst inzetten of toch low-tech, menselijke maat? Wat is wijsheid voor het uitstippelen van een duurzame transitiefase, die zowel het (intelligente) kind als het (herbruikbare) badwater behoudt? Terug naar de basis?

In Rio de Janeiro, waar ik jaren woonde, zijn grote muurschilderingen te vinden die in de jaren 80 van de vorige eeuw door 'Professor Gentileza' aangebracht zijn met de inmiddels zeer bekende uitdrukking Gentileza gera gentileza. Sindsdien is dit 'vriendelijkheid zaait vriendelijkheid' in mijn alledaagse leven een leidend principe geworden, althans, dat probeer ik. Zeker in de digitale media merk ik voor mezelf dat het een nuttig mantra is om aan vast te houden.

Heel inspirerend vind ik een actuele versie van dit principe die Nick Cave wat mij betreft in [The Red Hand Files](#) tentoonspreidt. Een nieuwsbrief waarin hij vragen van volgers/fans beantwoordt. Het mag best rauw zijn, het zijn zeker niet altijd zijden handschoentjes, maar hij beantwoordt de vragen met humor, respect en waardigheid.

Nu ik er over nadenk, Nick Cave heeft in de jaren negentig in Brazilië gewoond dus het zou me niet verbazen dat hij het 'Gentileza gera gentileza' ook van destijds kent. Ik zal het hem eens vragen in een brief... wordt vervolgd..

Ondertussen lees ik over de Donut Economie en heb ik me aangesloten bij United Economy juist omdat het me boven de pet stijgt, juist omdat ik veel waarde hecht aan het 'aanpakken van de onderstroom', mee wil denken en doen en vooral met en van anderen leren hoe we het voor mekaar kunnen krijgen een volgende evolutie mogelijk te maken.

En, nou ja, een waardengedreven economie eventueel in de vorm van een mierzoete donut... Heerlijk! Daar doe je toch aan mee!"

Hoe we het geldsysteem kunnen democratiseren

Heidi Leenaarts

Eerder schreef ik over hoe investeringen in duurzaamheid (bijvoorbeeld in de energietransitie) niet alleen ten goede komen aan het duurzame project waarin geïnvesteerd wordt, maar óók (vanwege het keteneffect) leiden tot aankopen die duurzaamheid juist tegenwerken. Dat is zonde. En het kan anders. Circulair geld kan daar een belangrijke rol in spelen.

Naast de praktische zaken die daarvoor nodig zijn - met name een platform dat het mogelijk maakt te sturen op de geldcirculatie - komt daar ook een andere heel interessante vraag bij kijken. De wie-vraag. Wie zijn degenen die mogen bepalen waar het geld wel en waar het niet naar toe mag stromen? Anders gezegd: als het erom gaat welke bedrijven/producten/diensten er worden toegelaten op het platform, wie maakt die keuze?

Het mooist is om een brede groep bij die keuze te betrekken. Circulair geld biedt namelijk een prachtige kans voor democratisering. Bij het gangbare geldsysteem is de invloed die burgers erop hebben vrijwel nihil. Circulair geld (of het nou gaat om de lokale economie of bijvoorbeeld geld langer duurzaam laten circuleren) biedt wél die kans voor democratisering.

Neem bijvoorbeeld een gemeente die investeert in zonnepanelen, windmolens en woningisolatie. Als die gemeente besluit een deel daarvan in circulair geld te betalen, houdt dat in dat de bedrijven die aan de investering verdienen dat geld zelf ook weer aan duurzame producten/diensten zullen uitgeven. En hetzelfde voor degenen waar het geld daarna in de keten terecht komt. Dat valt relatief eenvoudig te regelen via een online platform waar de betalingen 'overheen' lopen.

Als nu deze gemeente haar burgers (en ondernemersverenigingen en lokale duurzaamheidsinitiatieven) betreft bij het bepalen van de voorwaarden om op het platform te mogen staan, dan is dat een grote stap naar gedeeld eigenaarschap en gezamenlijke invloed. De onderlinge verbinding en het vertrouwen zullen toenemen. En het belangrijkste: mensen gaan de kracht van samen ervaren. Want ze zijn daadwerkelijk samen in staat invloed uit te oefenen op het functioneren van hun economie.

Ik weet dat geld een onderwerp is dat ingewikkeld over kan komen. Maar dat maakt het niet minder belangrijk. Het gezegde 'Geld regeert de wereld' heeft op z'n minst een kern van waarheid. Dus kunnen we maar beter die ingewikkeldheid gaan overwinnen. En gelukkig blijkt dat heel goed mogelijk, als je er eenmaal mee aan de slag gaat.

Het lijkt mij heel mooi als aan aantal gemeentes/provincies/overheidsinstanties samen een Community of Practice opzetten over geld en geldcirculatie. Om zo samen over dit onderwerp te leren en praktijkonderzoek te doen.

Dit onderwerp, dat zó in het hart zit van onze economie en daarmee van onze samenleving, verdient het!

Leren van de natuur

Heidi Leenaarts

Een handelsoorlog dreigt ... wat kunnen we leren van de natuur?

Wie de huidige ontwikkelingen in de wereld volgt, kan al snel het gevoel krijgen dat het uiteindelijk altijd om macht en eigenbelang gaat. Dat dát bepaalt wat er in de wereld gebeurt. Toch is dat niet hoe het is. Want denken vanuit macht is niet de enige manier van leiderschap. En het is zeker niet de slimste manier.

Het begint bij het wereld- en mensbeeld dat je erop na houdt. Geloof je dat mensen en naties van elkaar afgescheiden entiteiten zijn die elkaar wel moeten beconcurreren om goed voor zichzelf te zorgen? Of geloof je dat mensen (en al het leven) onderling verbonden zijn en door samenwerking de meest optimale situatie behalen?

Momenteel lees ik het boek 'Verweven leven' van Merlin Sheldrake. Het gaat o.a. over het Wood Wide Web: het enorme netwerk van ondergrondse schimmels dat zo ongeveer alles verbindt. Ik vond er deze veelzeggende tekst:

'... van de meeste plantengemeenschappen dacht men [voorheen] dat ze uit afzonderlijke planten bestonden die elkaar om grondstoffen beconcurrerden. ... De resultaten [van onderzoek] doen wat anders vermoeden... [Het gegeven dat] planten grondstoffen met elkaar uitwisselen lijkt erop te wijzen dat we minder nadruk moeten leggen op concurrentie tussen planten en meer op distributie van middelen binnen de gemeenschap.'

Interessant! Distributie van middelen binnen de gemeenschap. Dat is dus wat er onder onze voeten voortdurend gebeurt. Al het leven (en vrijwel alles wat wij gebruiken in onze samenleving) is daarop gebouwd. Of we ons daar nou steeds bewust van zijn of niet. Ook het bestaan van onze fysieke én mentale vermogens, zijn volledig gebouwd op deze microscopisch kleine en tegelijk de hele wereld omvattende samenwerkingsverbanden. Anders gezegd: wij mensen bestaan dankzij samenwerking. We zijn samenwerking.

Samenwerking zorgt ervoor dat er méér is voor iedereen. Omdat het de onderlinge verdeling optimaliseert, verspilling voorkomt én zorgdraagt voor de bronnen waar de samenwerking van afhankelijk is.

Maar ja ... wat betekent dat voor de huidige machtsverhoudingen in de wereld? Hoe daarmee om te gaan? Als de één het eigenbelang voorop zet, kunnen de anderen niet anders dan dat zelf ook te doen. Ook in de natuur zien we, onder andere bij vleermuizen, dat er hele (gedrags)systemen

zijn gericht op het voorkomen dat profiteurs de goedgeefsheid van anderen misbruiken. Maar in de basis is samenwerking, niet concurrentie, het uitgangspunt in vleermuisgemeenschappen.

Volgens mij gaat het erom dat we als mensheid (steeds beter) leren om, hoewel het nodig kan zijn ons in letterlijke zin te wapenen, steeds helder voor ogen te houden dat samenwerking ons belangrijkste - zelfs ultieme - 'wapen' is.

En eerlijk gezegd: ook in Nederland en Europa waren we dat besef behoorlijk kwijtgeraakt (in de politiek). Nú is het moment om ons weer te realiseren wie we werkelijk zijn en wat onze kracht is. En daarnaar te handelen!

Joline Jolink over de ambitie om mensen meer te laten voelen

Heidi Leenaarts

Indrukwekkend hoe Joline Jolink haar ambitie waarmaakt om mensen meer te laten voelen. Ze doet dat via haar duurzame modelabel en regeneratieve textielproductie. Alleen al door het gesprek met haar, kan ik voelen wat het doet.

Joline is ontwerper en onderzoeker. “Ik wil laten zien dat een andere manier van leven – leven in verbinding – aantrekkelijk is. In onze tijd is angst voor het onbekende volop aanwezig. Door te leven hoe ik wil (en me los te maken van de financieel gedreven economie), is mijn leven veel rijker geworden. Als ontwerper zet ik vele manieren in om dat over te brengen.

Ik ervaar dat er een collectief terugverlangen is naar het centraal zetten van de echte waarden van het leven, maar dat we niet weten hoe. Het gaat erom ‘het goede’ van vroeger mee te nemen naar de toekomst die we samen vormgeven.”

Joline's bedrijven vullen elkaar aan. Het duurzame modelabel [JOLINE JOLINK](#) bestaat 19 jaar. Sinds 1,5 jaar is daar de Fashion Farm in Welsum bijgekomen. Joline werkt er aan regeneratieve manieren om linnen en natuurlijke kleurstoffen te produceren. “Bij het modelabel gaat het om duurzaamheid: zo min mogelijk schade toebrengen. De Fashion Farm gaat om regeneratief zijn. Dat is een stap verder, namelijk: in de kern herstellend bezig zijn.”

De wens om te starten met de boerderij, komt voort uit verwondering. “Ik was al jaren met textiel bezig toen ik ontdekte dat er stoffen zijn die heel goed in Nederland kunnen groeien. Met name linnen, dat van vlas gemaakt wordt. Het overweldigde me hoe mooi vlas is als het bloeit. Zo mooi, zo anders. Dat had ik nog nooit gezien. Ik realiseerde me: als ik dat al niet weet, dan weet vrijwel

niemand het. Zo ontstond de wens om mijn modelabel én de productie van stoffen samen te brengen op één plek. Dat werd de Fashion Farm.”

Leven in de nieuwe economie gaat voor Joline over doen wat je voelt dat je te doen hebt. Dat geeft voldoening en je ontdekt dat je meer kunt dan je denkt. “Mijn rol is denk ik om heel diep in die grondstoffen te duiken. Het wonderbaarlijke daarvan te ervaren. En die verwondering te delen met de wereld, via mijn ontwerpen en verhalen.

De nieuwe economie komt tot stand doordat iedereen voelt wat hij of zij te doen heeft en dát in de wereld zet. Alleen kunnen veel mensen - als gevolg van de huidige maatschappij - niet meer goed voelen. Dat vind ik tragisch. Maar diep van binnen weet je het altijd; het kan alleen lastig zijn om erbij te komen. Nu ik het zo zeg: dat ik dát zo tragisch vind, sluit heel mooi aan met wat ik met mijn werk wil bereiken. Dat mensen bijvoorbeeld een trui echt koesteren, die op een bijzondere manier vervaardigd is. Of dat ze geraakt worden door wat ik deel over de schoonheid van grondstoffen. Door weer te leren voelen, kun je ook beter voelen wat jouw rol is om de wereld een stukje mooier te maken. Ja, dat is mijn bijdrage aan de nieuwe economie.”

Maakt het uit wat je motivatie is om aan duurzaamheid te doen?

Heidi Leenaarts

Binnen het [United Economy](#)-netwerk is het een vraag die we regelmatig, en van verschillende kanten, bekijken.

Je kunt zeggen 'Het maakt niet uit waaróm iemand het doet, als maar gebeurt'. Natuurlijk, daar zit veel in. Want elke duurzame stap telt mee. Bovendien, als we het uitsluitend moeten hebben van degenen wiens motivatie sterk genoeg is om permanent tegen de stroom in te zwemmen, komen we niet ver genoeg. Dus is het goed, nodig zelfs, om met beleid, subsidies, belastingen etc. verantwoorde keuzes te stimuleren.

Maar het verhaal heeft twee kanten. Uit onderzoek blijkt dat het wel degelijk verschil maakt of een bedrijf vanuit intrinsieke motivatie of vanwege andere redenen kiest voor duurzaam ondernemen. Dat speelt des te meer als het om duurzame innovatiekracht gaat. **Bedrijven die de businesscase als vertrekpunt nemen, blijken een stuk minder innovatief te zijn**, dan bedrijven die vanuit oprechte betrokkenheid hun focus primair richten op de maatschappelijke bijdrage die ze willen leveren.

Mijn broer [Andre Nijhof](#) heeft dit al in 2016 helder uiteengezet in zijn [inaugurele rede](#).

Deze week kwam ik daar (weer) een inspirerend voorbeeld van tegen, in het boek 'De TED methode' van Chris Anderson, de directeur van TED. Naast veel interessante tips, gaat het ook in op de ontstaansgeschiedenis van TED. Tot 2005 was TED een non-profitorganisatie die conferenties organiseert waar sprekers hun ideeën delen. De bezoekers betalen entree voor de conferenties, waarmee de kosten worden gedekt. In 2005 ontstond het idee om de talks ook via het internet te verspreiden. Bij het nadenken daarover, bleek er een spanningsveld te zijn tussen enerzijds de businesscase en anderzijds de missie.

In de woorden van Chris: "Zo op het oog was het een krankzinnig idee. ... Zou het echt zin hebben om het risico te lopen dat we onze inhoud weggaven? Was die inhoud niet de enige reden waarom mensen zoveel betaalden om überhaupt naar de conferenties te komen? Aan de andere kant zou het een enorme stap voorwaarts zijn in het bevorderen van de ... missie van TED: het delen van ideeën voor het algemeen welzijn."

De keuze sloeg uiteindelijk toch door naar het uitproberen van een compleet nieuwe en innovatieve stap. Het resultaat kennen we: TED is inmiddels wereldwijd bekend vanwege de online filmpjes van sprekers over de meest uiteenlopende onderwerpen.

En de businesscase dan? Daarover zegt Anderson: "O, en die angst dat we de conferentie in gevaar zouden brengen door de inhoud gratis weg te geven? In werkelijkheid gebeurde het tegenovergestelde. ... de vraag naar het bijwonen van de conferenties nam juist enorm toe."

Het antwoord op bovenstaande vraag kan dus twee kanten op gaan. Maar mijn tip zou zijn: Volg je hart en laat je verrassen door wat er gebeurt!

Zo zijn er vast nog veel meer voorbeelden... leuk om ze te horen!

Deze inspiratiegids is samengesteld door de United Economy Kwartiermakers, met als doel meer zichtbaarheid geven aan de Beweging United Economy.

De inhoud mag gebruikt en gedeeld worden, zo lang dat in overeenstemming is met het doel dat wij voor ogen hebben, onder voorwaarde van bronvermelding.

